UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Prima agit de [con]secratione ecclesiaru[m] et missarum celebratione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

¶ Tertia pars Decreti. ¶ De cōſecratione. Diſtinctio prima.

Conſecrationē[a] eccleſiarum ⁊ miſſarum celebrationē nō alibi q̃ in ſacratis dño locis abſqꝫ magna neceſſitate fieri debere liquet omibus quibus ſunt nota veteris et noui teſtamenti precepta.

Tabernaculū enī Moyſem (dño ꝑcipiente) feciſſe, ⁊ ſacraſſe cū mēſa ⁊ altari eius ⁊ ereis vaſis ⁊ vtenſilibus ad diuinū cultum explendum legimus: ⁊ non ſolū diuinis ꝑcibus ea ſacraſſe, ſed etiā ſancti olei vnctione (dño iubēte) perliniſſe nouimus. Qualiter autē hec facta ſunt, vt non alij ipſa ſacramenta q̃ ipſi ſacerdotes ſacra vnctione delibuti[b], dñoqꝫ cū veſtibus ſctis ſacrati, et leuite[c] tractabāt ferebant, erigebant, et deponebāt: ī ipſis inſtitutionib⁹ que (iubente dño) conſcripte ſunt per moyſem, in lege dñi reperitur[d]. Qualiter ergo Dauid regum pijſſimus amplificauerit[e] cultum dei, et templū domini edificare voluerit, ſed ꝓpter multum ſanguinē quem effuderat, ꝓhibit⁹ eſt[f], et ipſe collegerat[g] expenſas. Salomon quoqꝫ filius eius qđ ipſe facere optauerat: iubēte ⁊ auxiliāte dño ꝑfecit: ⁊ templum cū altari et reliqua ad diuinuꝫ peragēdum cultū cōſecrauit: in lib. Regū legit̃. Fecit ergo Salomon in tp̃e illo feſtiuitatē celebrē, ⁊ oīs Iſrael cum eo multitudo magna ab itroitu. Emath vſqꝫ ad riuū Egypti corā dño deo nr̃o. vij. dieb⁹ et vij. dieb⁹. i. xiiij. dieb⁹: et in die viij.[h] dimiſit populos. Iudei ergo loca in quibus ſacrificabāt domino, diuinis habebāt ſupplicationibus conſecrata: nec in alijs q̃ deo dedicatis locis munera deo offerebant. Si enim[i] iudei qui vmbre legis deſeruiebāt, hoc faciebāt: mlt̃o magis nos qb⁹ veritas[k] patefacta, et gr̃a[l] per Ieſum

a Conſecrationē eccleſiarum. ¶ Caſus. Explecto tractatu matrimonij, quod eſt commune omnium nationum: explicitis etiam varijs cauſarum conflictibus, agitur de ſacramentis que neceſſaria ſunt ad ſalutem ⁊ hoc ordie. primo de eccleſiarum cōſecratione. Sedo de ſacramēto euchariſtie. tertio de ſolēnitatib⁹ feſtiuitatū. Quarto de ſacramento baptiſmi. Quinto de confirmatione, et diuinis officijs, et ieiunijs. Et in fine de ſpū ſancto. ⁊ ſic tractatus iſte in quinqꝫ diſtinctiōes eſt diſtinct⁹. Et nota q̧ cū in alijs tractatibus magiſter interſeruit ſuos §. et ſolutiōes: in hoc tractatu nō niſi duos ponit §. vnū in prima, aliū in quarta diſtinctione. hoc ideo: quia de ſacramētis ſobrie eſt loquendum: in quibus etiam vera loqui piculoſum eſt. In hac ergo diſtinctione oſtēdit eccleſias eſſe conſecrandas: et a quo ⁊ q̃liter, ⁊ cuius authoritate: et q̧ non ſit iteranda conſecratio, niſi in caſu. et q̃ ordine miſſe ſūt celebrāde, et quot debeant celebrari in die: tamē dicitur a quibuſdam q̧ hoc verbum ſcilꝫ de conſe. non in ſerie ſed in titulo originalis capituli reperitur, et incipit ca. de miſſarum ⁊c.

Tabernaculum. ¶ Caſus. In hoc. c. Felix oſtendit exemplo vete. teſta. eccleſias eſſe edificandas et conſecrandas a chriſtianis. nam Moyſes domino precipiente tabernaculum fecit et conſecrauit. Dauid autem cultum dei ampliauit, et templū deo facere voluit: quod quia ꝓhibitus fuit perficere, Salomon eius filius perfecit. Si iudei hec faciebāt, multo fortius hec fieri debēt a chriſtianis, vt non celebretur in alijs locis q̃ eccleſiaſticis, niſi in neceſſitate: nec celebrare debēt alie perſone q̃ ab epiſcopis conſecrate. quod ꝓbatur authoritate Laodicen. concilij.

b ¶ Delibuti. i. deliniti.

c ¶ Et leuite. Non ſubdiaconi: quia non erat ſubdiaconatus ſacer ordo. hodie autem bene ferunt ſacra ſubdiaconi: q2 ſacer eſt hodie. ex. de eta. ⁊ quali. or. a multis.

d ¶ Reperitur. In Leuitici. ca. viij.

e ¶ Amplificauerit. inſtituendo ibi. xxiiij. ſacerdotes: vt quilibet vice ſua poneret incenſum domino.

f ¶ Prohibitus eſt. Sed mirum eſt quare hoc dictum eſt, cum quilibet homicida templum poſſit conſtruere, cum etiam Moyſes qui fuit homicida: vt. xxiij. queſt. iij. non in ferenda. conſecrauerit eccleſiam: vt hic dicitur in princi. huius ca. maxime cum olim fuit licitum ſacerdotibus interficere: vt. ij. queſtio. vij. § item cum Balaam. Ad hoc dicas q̧ licet Dauid fuerit in vete. teſta. fuit tamē ꝑfigurator noui teſtamēti. xxxij. queſt. j. c. quod autem. ideo in figura iſtius temporis dictum eſt ei: Nō edificabis ⁊c. ⁊ eſt argu. a minori. ſi enī propter homicidiū repulſus fuit a cōſtructione: multo potius a miniſterio. j. q. vij. ſi quis omnem. Eſt ergo hic arg. q̧ cum homicida non poteſt diſpēſari. l. diſtinc. ſacerdotes. cuꝫ ca. ſeq. et ca. miror. qđ non eſt verū: quia hic notorius erat. Item hoc mirū eſt quia cuꝫ dominus ei dixerit, non edificabis ⁊c. nondum Dauid interfecerat? Reſpon. Omnia futura, ſūt deo preſentia. ij. q̃ſtione. j. deus omnipotēs. vnde cum iam eſſet homicida in conſpectu dei, non licuit ei q̧ edificaret. Uel dic q̧ dicitur effudiſſe: quia fuit occaſio effundendi. diſt. l. § ecōtra. quia enim ex ſuperbia numerauit populum perierunt. xxiiij. milia hominum. j. queſtione. iiij. § item peccato. verſi. item Dauid. vnde in recompenſationem inſtituit. xxiiij. ſacerdotes in tēplo. Uel dic q̧ re vera fuit homicida, iuxta illud Saul percuſſit mille, et Dauid decē milia ⁊c. ij. q. vij. § item obijcitur.

g ¶ Collegerat. ad fabricandum templum.

h ¶ In die. viij. reſpectu ſecundi ſeptenarij, id eſt in quintodecimo.

i ¶ Si enim. ſi enim gentiles faciebant hoc, multo magis facere debemus nos. ⁊ ſic eſt arg. q̧ poſſumus argumentari ab exemplis infideliū. ſ. xj. q. iij. imperatores. ſ. xxiij. q. iiij. quando. ſ. xij. q. j. dilectiſſimis. ſ. diſtin. lxxxj. non oportet. ſ. xxxv. q. j. ca. j. ſ. xxxiij. q. v. cum caput. ſ. xij. q. ij. gloria. ꝟ. crates. ſ. diſ. xxj. ſubmittitur. lxxxvj. diſtin. non ſatis. x. q. j. hanc conſuetudinē. ⁊ diſtin. xxxv. ab exordio. Arg. cōtra. xij. q. ij. gloria. ꝟ. neqꝫ vero mihi. ſed illud loquitur quando imminebant captiui redimendi. C. de ſacroſan. eccle. ſancimus.

k ¶ Ueritas. i. promiſſorum adimpletio.

l ¶ Gratia. i. peccatorum remiſſio.

ea reliq̃ ſacramēta eccleſiaſtica conficiuntur miſtrātur ⁊ celebrāt̃. Preparatoria ſūt que oīb⁹ ſacramentis ꝑfatis celebrādis ꝑparāt̃ et fiunt vt eccleſie altaria: eccleſiaſtica varia ornamenta: ⁊ generalit̃ oīa eccleſiaſtica vtenſilia et eorum cōſecratio ſm hug.

a ¶ A corepiſcopis. diſt. lxviij. corepiſcopi.
b ¶ Neceſſitate. Qd̄ hic dr̄ de neceſſitate, nō refertur ad proximū dictū corepis: ſed ad precedens: ſcȝ ſacratis locis: ⁊ eſt illa neceſſitas cū aliq̄s non hȝ eccleſiā. j. e. conceduntur: vt in exercitu, cum tabula tamen conſecrata. †

k ¶ Abſqȝ precepto. xij. q. ij. bone rei. † contra. j. eo. nemo. Solu. hec quinqȝ ca. non tenēt hodie: vel fuerunt localia vel caſualia. Uel exaudi de eccleſia ep̄ali, lȝ cōtradicat finis illi⁹ ca. certū. Nā ſicut non pōt mutari de loco ad locum ep̄s. vij. q. j. mutationes, ſimiliter nec fundari

† Illo quī de fundatione ſ de cōſecratiōe. Arch.

† Al'as miſſas celebrare nulla neceſſitate licet: ſed alia officia ibi fieri poſſunt: lȝ nō ſit locus ſacratus: nec altare viaticum ſit ibi cōſecratū. ſm̄ h.

c ¶ In domib⁹. j. eo. vnicuiqȝ.
d ¶ In cōcilio. ſ. diſ. lxix. non opȝ.
e ¶ Miniſteria. Id eſt officia.
f ¶ Officia. i. officiales perſone: ſicut clerici qui ſunt talis officij. ſ. diſt. lix. ſi officia. B.

O Mnes baſilice. ¶ Hec eſt ſecūda pars diſti. in qua dr̄ q̄ cū miſſe celebratione debent eccl'ie dedicari. Jo. de fan.

¶ Caſus. Oēs eccleſie cum miſſarū celebratione ſūt cōſecrande: et de his que ſunt dirute vl' ſuperflue in numero vel quantitate, ꝓuideat ep̄s quomodo poſſint ſtare et reſtaurari.

g ¶ Cum miſſa. qualiter eccl'ie ſūt cōſecrande. ſ. cum miſſa, oſtendit: et dicunt quidam q̄ miſſa eſt de ſubſtātia conſecrationis. h. cōtra. Itē dicit hu. q̄ ſi ep̄s conſecret, et pbr̄ cantet miſſam, cōſecrata erit eccl'ia. Alij cōtra. arg. xxiij. diſt. quorundam.

Miſſa an ſit d̄ cōſecrationis ſubſtātia.

h ¶ Poſſint. Supra. xvj. q. o. vlti. ſi plures. ⁊. q. j. et tēporis. ſ. xxj. q. ij. ſicut. et cap. precipimus. ſ. diſtinc. lxx. ſanctorum. et. ſ. x. q. iij. vnio.

ij. ps.

D E locorum. ¶ Hec eſt. iij pars diſ. in qua ꝓbat per. v. ca. q̄ eccleſia ſine licentia pape cōſecrari non debet: quod hodie non tenet. Jo. de fan.

xp̄m data eſt: tēpla dn̄o edificare, et ꝓut melius poſſumus ornare, eaqȝ diuinis p̄cibus ⁊ ſanctis vnctionibus ſuis cū altaribus ⁊ vaſis, veſtib⁹ quoqȝ ⁊ reliquis ad diuinū cultū explendū vtēſilib⁹ deuote ⁊ ſolēniter ſacrare, et non in alijs q̄ȝ in dn̄o ſacratis ab ep̄is ⁊ nō a corep̄is[a] (q̄ ſepe ꝓhibiti ſunt, niſi (vt p̄dictū eſt) ſumma exigente neceſſitate[b]) miſſas celebrare, nec ſacrificia dn̄o offerre debem⁹: ⁊ hec ſi ſumma neceſſitas agere cōpulerit, nō in domib⁹[c] offerri ꝓhibita ſunt. Si aūt vt legit̄ i cōcilio[d] Laodiceñ. c. xxvij. hi q̄ non ab epiſcopis ordinati ſunt, tam in eccleſijs q̄ȝ in domib⁹ exorcizare nō poſſunt: multo magis maioris gradus miniſteria[e] niſi ab eis qui ad eos gradus ſunt ꝯſecrati qb⁹ fungi debēt: officia[f] agi vl' ſacrificia offerri nō licet. Qȝ autem (vt paulo ſuperius prelibatum eſt) oblationes in domibus offerri nō debent, in eodē cōcilio. c. lix. prohibitū habet̄, ita: Nō oportet in domib⁹ oblationes celebrari ab ep̄is vel preſbyteris.

I tem Iginus papa. v. ca.

¶ Eccleſiarū ꝯſecratio abſqȝ miſſa fieri non debet.

O Mnes baſilice cum miſſa[g] debēt ſemp ꝯſecrari et eccl'ie deſtructe. vbi aūt plures ſunt q̄ȝ neceſſe ſit, aut maioris magnitudis q̄ȝ vt ex rebus ad eas ꝑtinētibus reſtaurari poſſint[h]: epiſcopi ꝓuidentia modus inueniatur qualiter conſiſtere poſſint.

I tē Gelaſius papa. c. xxxiij.

¶ Abſqȝ p̄cepto ſedis ap̄lice noua nō dediceᵗur eccleſia.

D E locoꝝ ſ̄do ꝯſecratione[i] q̄uis ſuperius ſtrictim fuerit ꝯp̄hēſum: mihi q̄ȝ patefactum eſt q̄ abſqȝ precepto[k] ſedis ap̄lice nonnulli factas eccleſias vel oratoria ſacrare preſumant. Idem.

¶ Sine auc̄te ſummi pontificis noua nō dedicet̄ eccleſia.

P Recepta ſynodalia q̄ ante paucos mēſes de ſede nr̄a ad ꝓuinciā ſunt directa: ⁊ antiquis canonib⁹ cōſentiūt, ⁊ ea ea q̄ min⁹ ꝓbant̄ eſſe addidim⁹: ⁊ in vtraqȝ[l] ꝑte cōſtat ſine ſūmi p̄ncipis auc̄te[m] eccleſiā nouiter cōditā nō poſſe dedicari, teqȝ ex hac baſilica q̄ taliter ad cultū fuerat ꝓceſſionis[n] adducta[o], ſuſpendiſſe miſſas ꝓbabiliter cōputamus: ſed q̄ȝ deuotus[p] locus non dȝ a miniſterioꝝ gr̄a diuina vacuus ꝑmanere[q]: frater chariſſime eorū martyrū[r] nomine quos relatio[ſ] cōtinet authoritatis nr̄e, ſuſcepta ſerie cōſecrabis: vt ppl'oꝝ frequentatio quā illic auide cōuenire mandaſti, ſeruatis regulis eccleſiaſticis et canonibus integrum habeat firmata religione conuentum. Idem.

epiſcopalis eccl'ia: vt. xvj. q. j. felix. et capit. precipimus. Quid fieri debeat in hac parte, pape eſt eſtimare.

P Recepta ⁊c. ¶ Caſ⁹. Eccleſia quedam fuit edificata ⁊ cōſecrata ſine licentia pape et p̄cepto, ⁊ frequentia ppl'i erat ibi in miſſa. ep̄s loci illius interdixit ibi officiū: ⁊ dū pape hoc ſcripſit, papa eū de hoc facto cōmēdat: qd̄ canonibus antiquis et nouis cōcordat. ſȝ ne locus ille iā deo deuotus diu ꝑmaneat ſine officio, p̄cepit ei vt eccleſia conſecretur: et ibi miſſe deſiderātu populo celebrentur.

iiij. ps.

l ¶ Et in vtraqȝ parte. in canonib⁹ et preceptis ſynodalibus.
m ¶ Authoritate. Speciali vel generali.
n ¶ Proceſſiōis. Id eſt frequentationis. †
o ¶ Adducta. nō dicit cōſecrata. nā in ſequenti verbo cōſecrabis, aduertaretur: cum ſemel cōſecrata iterū cōſecrari non poſſit: niſi in caſibus notatis. j. ſup. c. eccleſie vel altaria.

† Sed contra ibi. ꝑ. xxj. di. ꝑt. gener. Arch.

Additio. Sub. qd̄ olim fieri non poterat ſine licentia pape. j. e. eccl'ia. ſicut nec hodie ſine licētia epiſcopi. j. e. nemo. xviij. q. ij. quidam. Archid.

o ¶ Adducta. i. deputata vt ibi fieret diuinuȝ officium et populi frequentatio.
p ¶ Quia deuotus. Id eſt deo deputatus.
q ¶ Permanere. Niſi deſtruat̄. j. e. eccl'ie. extra de no. ope. nun. cum ex iniuncto.
r ¶ Martyrū. Arg. eccleſiā ante cōſecrationem locum deuotum appellari.
ſ ¶ Relatio. Id eſt ſcriptura nobis lata.

¶ Caſus. Reprehendunt̄ hic quidā qui eccleſias faciebāt ⁊ ꝯſecrabāt ſine lnia ⁊ p̄cepto pape. Qd̄ dr̄ in his. v. capi. intelligit̄ de ep̄ali eccleſia: vel olim obtinuit cū rare erāt eccl'ie, ⁊ papa bn̄ poterat ꝯſuli: vel de ea intelligit̄ q̄ ſit in ep̄atu alterius: vel cū ppl's ad fidem conuertitur.
i ¶ De locoꝝ vero cōſecratione. Cuius authoritate eccleſie ſunt conſecrande, oſtendit Gra. v. capitulis.

Baſilicas. ¶ Caſus. Nullus epiſcopus debet conſecrare eccleſiam ſine licentia pape, vel ſibi vindicare clericos alterius iuriſdictionis: ⁊ hoc continetur in canonibus. et ſi nos qui ſumus domini et conditores canonum volumus eos obſeruare: multo fortius ergo inferiores cõtra eos facere vel attentare non debent.

a ¶ Poteſtatis. ſ. diſti. lxxj. per totũ. ſ. ix. q. ij. per totũ. ſ. xxj. q. ij. c. j.

b ¶ Cũ em̃. ordo.

c ¶ Diſpẽdio. nota principis priuilegium nulli debere preiudicare: vt not. ix. q̃õe. iij. nunc vero.

d ¶ Utilitatis. q̃ſi dicat, ita ſeruamus ea ꝙ nec alicuius vtilitate ea infirmamus, quia etiam ea que vtilitas ſuadet relaxari, non relaxamus in preiudicium canonum.

e ¶ Fortaſſe. fortaſſe ideo dicit: quia quãdoq̃ ꝓ vtilitate alicuius ſtatutũ infirmatur. lv. diſ. priſcis. l. diſt. vt cõſtitueretur.

f ¶ Et docere. Et hoc ideo additur, quia quedã ſequitur Romana eccleſia q̃ non docet ſequenda, et ea ſequi non cogimur. ſ. diſtinc. xj. nolite. argu. pro ꝯſuetudine Romana ſeruãda. inſtit. de ſat. tu. in ſi.

Certum eſt. ¶ Caſ⁹. Megentia in quadam ſua poſſeſſione ſepeliuit corpora ſuorum: et edificauit ibi quoddam oratorium, ⁊ illud fecit conſecrari preter authoritatẽ dñi pape: ſed quia nobilis ⁊ potens erat illa domina: ideo ad petitionẽ eius intuitu pietatis ⁊ miſericordie papa diſpenſatiue concedit ei vt officia defunctoꝝ priuatim ibi celebrent, ſʒ non officia viuorum, quia ibi edificium erat conſecratum preter authoritatem dñi pape, ⁊ ideo de iure cõmuni debebat ibi officium interdici: quod in principio oſtendit, dicens edificatum, id eſt fabricatum.

g ¶ Proceſſionẽ. i. frequentationẽ populi. ſ. diſt. xxiiij. preſbyteri. ſ. xvj. q. vij. frigentius.

h ¶ Corpuſcula. Ita eoipſo fecit religioſum locum. ff. de relig. l. ij. nam vbicunq̃ ſepeliatur homo voluntate dñi, locus religioſus efficitur. ſecus ſi contra dñi volũtatem: vt ea. l. §. ſi vſuſfructus.

h ¶ Corpuſcula. Si locus ille non eſt conſecratus de conſenſu pape, quomodo vult papa vt in eo diuina celebrentur? ſi autem vt conſecretur, quomodo precipit vt ſolummodo nomine mortuorũ in eo celebret? niſi forte in penã conſtructionis facte abſq̃ licẽtia Romane ſedis. Uel non petijt vt pro viuis ibi diuina fierent: et ſic aliqua eccleſia eſt in qua non cantat niſi ꝓ mortuis. ſic extra de preben. ſignificatum.

¶ Non dedicent baſilice que preter authoritatẽ apoſtolice ſedis fuerint edificate.

Baſilicas nouiter inſtitutas (non petitis ex more preceptionibus) dedicare nemo audeat, nec ambiãt ſibimet epiſcopi vẽdicare clericos aliene poteſtatis[a]. Cũ em̃[b] decreta venerabilium ſanctionũ nos q̃q̃ magnopere cuſtodire nitamur, ac ſine eoꝝ diſpendio[c] etiã illa que ꝓ alicuius vtilitatis[d] cõpendio fortaſſe[e] videantur laxãda credam⁹: cũq̃ nos contra ſalutariũ reuerentiam regulaꝝ cupiam⁹ temere nihil dicere, ⁊ cum ſedes apoſtolica ſuperior his omnib⁹ fauẽte domino que paternis canonibus ſunt prefixa, pio deuotoq̃ ſtudeat tenere ꝓpoſito: ſatis indignum eſt quẽq̃ põtificum vel ordinum ſubſequentium hanc obſeruantiam refutare, quam beati Petri ſedẽ ⁊ ſequi videat et docere[f]. Satiſq̃ conueniẽs ſit vt totum corpus eccleſie in hac ſibimet obſeruatione concordet, quã illic vigere ꝯſpiciat vbi domin⁹ eccleſie totius poſuit principatum.

Idẽ Joãni epõ Sorano.

¶ Publice ꝓceſſiones nõ fiãt in oratorijs q̃ p̄ter authoritatẽ ſedis apoſtolice conſecrant.

Certũ eſt q̃dẽ ⁊ noſtris preceptionib⁹ cõſtitutũ ne quis in eccleſia aut in oratorio q̃d ſedis noſtre non legitur permiſſione dedicatum, ꝓceſſionem[g] publicam putaret impendi, ne conditores furtiuis ſurreptionibus contra regularum ſtatuta proſilirent. Sʒ quia Megentia ſpectabilis femina petitoria nobis oblatione ſuggeſſit, in poſſeſſionibus ꝓprijs ſuoꝝ corpuſcula[h] cõdidiſſe: fraternitatis chariſſime humanitatis intuitu ꝙ priora ſtatuta non maculent[i], funerib⁹ ⁊ ſepulchris tantum incomprehenſis petitorio locis miniſteria noueris pro ſolennitate[k] preſtanda, vt defunctoꝝ[l] nomine ſolummodo diuina celebrentur officia, publica frequentatione ⁊ proceſſione ceſſante.

Item Nicolaus papa clero ⁊ plebi Uiẽnenſis eccleſie.

¶ Sine nutu ſedis apoſtolice eccleſia nõ debet inſtitui.

Eccleſia[m], id eſt catholicoꝝ collectio, quomodo ſine ap̃lice ſedis inſtituet nutu q̃ñ iuxta ſacra decreta nec ipſa dʒ abſq̃ preceptione pape baſilica nouiter ꝯſtitui, q̃ ipſam catholicoꝝ intra ſemet amplecti cateruam dinoſcitur?

Itẽ ex cõcilio Aurelianẽſi.

¶ Sine deſignatione ep̃i loci noua nõ dedicet eccleſia.

Nemo eccleſiaʒ edificet antequam epiſcop⁹ ciuitatis

i ¶ Nõ maculẽt. id eſt non preiudicẽt epiſcopo decreta que dicunt ꝙ eccleſia inuito epiſcopo non poteſt conſtrui vel conſecrari: ⁊ ſi contra factũ fuerit, nullum ſeruitium dei debeat celebrari. ſ. ca. precepta.

k ¶ Pro ſolennitate. quaſi pro magno beneficio reputet.

l ¶ Ut defunctorũ. Arg. ꝙ ſpeciales miſſe ꝓ defunctis fieri poſſunt. ſimil'r ergo dici poſſet ꝓ viuis: vt dicto ca. ſignificatũ.

Eccleſia. ¶ Caſus. Querebatur vtrum collegiũ preter authoritatem pape inſtitutum dicatur eccleſia catholica? et reſpondet ꝙ non, cum nec etiam ipſa baſilica debeat cõſtrui ſine licentia pape. iiij. ps

m ¶ Eccleſia. Caſus. Ex quo eccleſia non poteſt conſtrui ſine authoritate Romani pontificis, multo potius aliqua noua ſecta ſine eius authoritate non poteſt conſtitui.

Nemo. ¶ Hec eſt quarta pars diſt. in qua dicit ⁊ ꝓbat per duos canones ꝙ null⁹ debet eccleſias fundare ſine licentia epiſcopi. Joan. de fan.

¶ Caſus. Hactenus oſtendit cuius authoritate eccleſie ſunt conſecrande. Nunc vero oſtendit cuius authoritate ſunt edificande. Dicit ergo ꝙ qui eccleſiam vult conſtruere, coram epiſcopo ciuitatis debet aſſignare que neceſſaria ſunt eccleſie: et tunc epiſcopus per ſe vel per interpoſitam perſonam ibi crucem figat, ⁊ atrium deſi-

gnet: vt ſic eccleſia cum fuerit conſtructa conſecretur, et poſtea atrium aqua benedicta aſpergatur.
¶ Nemo eccleſiam. Cuius authoritate eccleſie debeāt fundari ſiue conſecrari, oſtendit. j.q.ij. placuit.
a ¶ Veniat. Per ſe vel per alium. arg. j.e. nullus preſbyter in eccleſia. arg. xxx. diſt. ſi qs. et. j.e. ſi quis.
b ¶ Crucem. In aut. de mona. §. illud. col. j. et orationes epiſcopus dicat in aut. de ec. tit. §. ſi qs autē voluerit. colla. ix.
c ¶ Ad luminaria. In aut. vt nullus faci. ora. do. §. j. colla. v.
d ¶ Cuſtodū. i. ſacerdotum et hoſpitum. ex de preben. de monachis. et erūt ad minus duo clerici. † extra de fil. preſby. ꝓpoſuit. et vij. q. j. illud.
e ¶ Domū. Quā ꝯplere debet intra quinq; annos, ſi eſt oratoriū: ſi eſt ptochotrophiū vel xenodochium, intra annum. in autenti. de eccle. tit. §. ſi qs edificationem. colla. ix. Sed quid ſi epiſcopus ꝯſecrat eccleſiam vel fundat nō ei aſſignata dote? Dicit Barto. ꝙ epiſcopus tenet eam dotare. ex de preben. c. epūs. Sed melius eſt ad hoc tantum fundatores teneri: vt. xvj. q. vij. pie mētis. et ca. ſi plures. arg. ff. de ritu nup. qui liberos. Et dicit lex ꝙ heres fundatoris tenetur. in autent. de eccle. tit. §. ſi autem. et §. ſi quis edificationem rerum. nam et ſucceſſor epiſcopi prouidebit clerico ordinato: vt extra de preben. cum ſecundum. Vbi tamen omnes deficerēt, vel ſi non eſſent ſoluendo, tunc dicerem actionē dādam in epiſcopū. arg. ff. ſi men. fal. mo. di. l. iij. §. j. ff. de eo. per quem fac. eſt. l. vlt. §. plane.
f ¶ Conſecrata. Id eſt fundata, vel aqua benedicta aſperſa.
Si quis baſilicam. ¶ Caſus. Quidam in poſſeſſione ſua baſilicā conſtruxit, et eam ſic ꝯſecrari volebat vt medietas oblationū perueniret ad ipſum: dicit ꝙ nullus epiſcopus debet eā ꝯſecrare ſub hac ꝯditione.
g ¶ Diuidat. Argu. ꝙ patroni non debēt accipere vel exigere xenia vel huiuſmodi ab eccl'ia. s. xviij. q. ij. eleutherius. cōtra. s. x. q. j. hāc cōſuetudinē. et ca. qt ſacerdotes. s. j. q. iij. eccleſia que pactione.
h ¶ Sub tributaria. arg. ꝙ non licet dare eccleſie conſtructe vel conſtruende eam poſſeſſionem vbi fundata eſt, interueniente pactione vt ius patronatus habeatur: quia ipſo iure ei debetur etſi non petat vel in pactum deducat: vt. xvj. q. vij. pie. et ca. decernimus. et cap. quicunq;. in prediis tamen collatis poteſt conditionem apponere vt authoritate epiſcopi tributum aliquod, vel cenſum aliquē debeat inde percipere. extra de iur. patro. preterea. ſz in dote nō vel in manſo: arg. x. queſtio. j. nouerit. ex de cen. ſancitum. alias ſi appoſita eſt conditio: qd iuris ſit notatur. x. qō. j. ca. ij. Joānes.

Clerici duo ad minus debēt eſſe i eccl'ia. † Dic. i. rector et miſter. ad hoc ex de vi. et hone. cle. c. iij. ſic etiā loqt de. cre. h al lega. ꝓpoſuit. Eccl'ia ſine dote cōſecrata a qͦ dz dotari. v. ps.

Pſoni nō exigant xenia ab eccl'ia.

veniat[a], et ibidē crucem [b]figat, publice atriū deſignet: et ante prefiniat q̄ edificare vult, que ad luminaria[c] et ad cuſtodiā et ad ſtipendia cuſtodū[d] ſufficiūt, et oſtēſa donatione ſic domū[e] edificet: et poſtq̄ cōſecrata[f] fuerit, atriū eiuſdē eccleſie ſancta aqua conſpergat.

Item ex cōcilio Bracarēſi.

¶ Non cōſecret eccl'ia que ꝓ queſtu cupiditatis edificat.

Si quis baſilicā non pro deuotione fidei, ſed pro queſtu cupiditatis edificet: vt quicquid de oblatione populi colligitur, medium cum clericis diuidat[g], eo ꝙ baſilicam in terra ſua condidit: hoc decetero obſeruari dz, vt nullus epiſcoporū tā abominabili voto cōſentiat: nec baſilicam que non pro ſanctorū patrocinio, ſz magis ſub tributaria[h] conditione eſt condita, audeat conſecrare.

Item Felix epiſcopus omnibus orthodoxis.

¶ Sacrificia nō niſi ſup altare et locis deo ꝯſecratis offerant.

Sicut non alij[i] q̄ ſacrati deo ſacerdotes debent miſſas celebrare, nec ſacrificia ſuper altare offerre: ſic non in aliis q̄ in dn̄o cōſecratis locis. i. in tabernaculis diuinis precibus a pōtificibus delibutis[k] miſſas cantare, aut ſacrificia offerre licet, niſi ſumma coegerit neceſſitas[l]. Satius eſt ergo miſſam non cantare aut non audire, q̄ in his locis vbi fieri non oportet[m], niſi ꝓ ſumma neceſſitate ꝯtingat, quoniam neceſſitas[n] legem nō habet. vnde ſcriptum eſt: Vide ne offeras holocauſta tua in omni loco quē videris: ſed in omni loco quem elegerit dn̄s deus tuus. In domibus tamen ab ep̄is ſiue preſbyteris oblationes[o] celebrari nullatenus licet[p].

Itē ex concilio Triburiēſi.

¶ Non niſi in locis ſacris miſſarum ſolennia celebrentur.

Miſſarum ſolennia non vbiq;, ſz in locis ab epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit, celebranda eſſe cenſemus.

Item Clemens.

¶ Precibus diuinis conſecrētur eccleſie.

Sicut non. ¶ Hec eſt. v. pars diſt. in qua ꝓbat quod primo ꝓbauerat in parte prima, ſcz ꝙ nullus debet celebrare miſſi in ſacratis locis, niſi tempore neceſſitatis quo poteſt celebrari ſub aere vel tentorio: nō autem in domo, ſm Jo. de fan.
¶ Caſus. In his quinq; cap. ſequentibus oſtēditur ꝙ miſſa non eſt celebrāda niſi in locis ſacratis. Probatur ergo hic authoritate veteris teſtamenti ꝙ miſſa celebrari non debet niſi in eccleſiis conſecratis ab epiſcopis, niſi cauſa neceſſitatis, ſicut nec alij q̄ p̄ſbyteri debēt celebrare. Sequentia duo cap. patent. Permiſerit, puta in domo non conſecrata: in religioſa tamen et de licentia epiſcopi cum altari viatico.
i ¶ Sicut non alij. repetit quod in. j. ca. huius diſtin. dictum eſt in quinq; ca. ſeq. idem in autenti. de eccle. tit. §. ſi quis. col. ix.
k ¶ Delibutis. i. conſecratis.
l ¶ Neceſſitas. qr ſi neceſſitas vrgeat, ſub diuo † aut ſub tentoriis licet. j. e. di. cōcedimus. niſi forte ſit oratorium in domo ſua: vt. j. e. diſt. c. vnicuiq;.
m ¶ Nō opz. C. de ſen. et inter. om. iud. cū ſentētiā.
n ¶ Neceſſitas. i. non eſt ſubiecta humane conſtitutioni, immo excuſat qd contra eam fit. j. di. iiij. ſanctū. ex de reg. iur. quod nō eſt. ſed nulla neceſſitas excuſat in diuina conſtitutione ꝓhibitū: vt. xxxij. q. v. ita ne. verius tamē videtur ꝙ ſi oratoriū ſit in domo ſua, poſſit licite ibi miſſa celebrari vrgēte neceſſitate. arg. s. ea. ſi qs etiā. vt. j. e. diſt. concedimus. et ca. vnicuiq;.
o ¶ Oblationes. ſcz euchariſtie.
p ¶ Licet. niſi neceſſitas cogat.

Poſſeſſio vbi eccl'ia e fundata debetur ipſi eccl'ie.

Deus. vij.

Eccleſias[a] per congrua ⁊ vtilia facite loca[b] que diuinis precibus conſecrari oportet, et nō a quoq̃ grauari. Item.

Sacrificare, miſſas celebrare non licet niſi in locis a deo ſacratis.

Hic ergo, id eſt in p̄ſenti vita poſitos, oportet nos agnoſcere volūtatem dei vbi agēdi[c] et ſacrificādi locus eſt: qm̄ in alijs locis ſacrificari, et miſſas celebrari nō licet, niſi in his quib⁹ ep̄s iuſſerit[d], aut ab epiſcopo regulariter[e] ordinato, tenēte[f] videlicet ciuitatem, cōſecrata fuerint. aliter enim non ſunt hec agenda nec rite celebranda.

Item Sylueſter papa.

Abijciātur ſacerdotes qui in locis non ſacratis miſſas celebrare preſumunt.

Nullus p̄ſbyter miſſas celebrare preſumat niſi in conſecratis ab ep̄o locis, qui ſui particeps decetero voluerit eſſe ſacerdotij.

Item Felix papa omnib⁹ orthodoxis.

Singulis annis dedicationum ſolēnitates celebrētur: ⁊ cōſecret etiā eccleſia de cuius cōſecratiōe dubitatur.

Solennitates[g] dedicationum eccleſiarū epiſcoporū ⁊ ſacerdotū p ſingulos annos ſunt celebrāde. De eccleſiarum cōſecrationibus quotiēs dubitat, vt nec certa ſcriptura[h] nec teſtes[i] exiſtāt a quib⁹ conſecratio ſciatur, abſq; vlla dubitatiōe ſcitote eas eſſe conſecrandas: nec talis trepidatio facit[k] iterationē quoniam nō monſtratur eſſe iteratum[l] quod neſcitur eſſe factum[m].

Itē Gregori⁹ papa de eodē.

De eodē: ⁊ q̄ octo dieb⁹ dedicationum ſolennitas eſt celebranda.

Solennitates eccleſiarū dedicationū ⁊ ſacerdotū per ſingulos annos ſolēniter ſunt celebrāde: ipſo domino exemplū[n] dante, q̄ ad feſtū dedicationis tēpli, oībus id faciēdi dās formā, cū reliq̄s populis eandē feſtiuitatem celebraturus venit: ſicut ſcriptum eſt: Facta[o] ſūt encenia[p] i Hieroſolymis, ⁊ hyēs erat: ⁊ ambulabat Jeſus in tēplo in porticu Salomonis. Qd aūt octo dieb⁹ encenia ſint celebranda in libro regū plecta dedicatione tēpli reperies. Itē ex concilio Meldeñ. ca. viij.

Cōſecrent eccl'ie de quarū cōſecratione dubitat.

Eccleſie vl' altaria[q] que

a Eccleſias. Idem. xxj. q. viij. eccleſias.
b Loca. ff. de arbi. ſi cum dies. §. ſi arbiter.
Hic ergo. Caſus. In hac vita eſt locus merendi ⁊ ſacrificandi: ſed miſſe non debēt celebrari niſi ep̄s conſenſerit, vel conſecrauerit eccleſiam.
c Ubi agēdi. §. xiij. q. ij. tempus.
d Juſſerit. Supra. xc. diſtin. nulla ratione.
e Regulariter. Hic colligit q̄ que fiunt ab hereticis: intruſis, ⁊ irregulariter† ordinatis non habēt vigorē. xij. q. ij. alienationes. vij. q. j. factus §. xxv. q. e. j. omne qd. §. xxxij. q. e. v. preceptum.
f Tenente. vcz ciuitatē. quaſi non depoſito vel ſuſpēſo, vel q̄ renūciauerit. extra de or. ab epi. qui re. epi. requiſiuit.
Solēnitates. Hec ē. vj. ps diſt. in qua probatur q̄ ſi dubitatur vtrū eccleſia ſit cōſecrata, poteſt conſecrari. et hoc probat per duo capit. Joan. de fan.
Caſus. Dicitur in hoc ca. q̄ ſolēnitates dedicationū eccleſiarū ſingulis annis ſua die debent celebrari: et ſi de cōſecratione eccleſie dubitet, debet conſecrari: nec hoc habet p iteratione. Teſtib⁹ igitur vel ſcriptura probet eccleſia cōſecrata.
g Solēnitates. de anniuerſaria ſolennitate dedicationis eccleſiarum ⁊ epiſcoporum duobus ca. oſtendit, quod tamen dicitur de ep̄is, non obſeruatur hodie niſi a papa.
h Scriptura. ar. q̄d teſtibus vel ſcriptura pbari nō pōt, p infecto haberi debere. C. cōi diui. ſi maior. ↄtra. C. fami. hercis. nō ideo. §. C. de rei ven. iudicia. ‡ §. etiā ſi inueniantur in libris eccleſie, credēdum eſt, vel in lapide. argu. xxiiij. q. j. ſane. in prin. Hic ſcripturā in certis caſibus requirendā. ij. q. j. legum. vel appellatione ſcripture ⁊ teſtium omnes probationes intelliguntur.
i Nec teſtes. vel teſtis vnus, ſicut cōtingit in baptiſmo. §. di. iiij. paruulos. Sup hoc enim facto crederet vni teſti, niſi inde verteret contentio, ⁊ ſufficit ibi teſtimoniū de auditu. arg. xxij. q. v. hoc videt. ex ɔ teſti. cog. puenit. ff. de aqua plu. arcen. in ſumma. §. idem labeo.
k Facit. ⁊ dicit ep̄s. Si conſecrata es, non reconſecro ſed ſi non ⁊c. de bap. ⁊ eius effec. ca. ij.
l Iteratum. Nota id quod non apparet, dicitur nō eſſe. ff. de contrahen. emptio. in lege.
m Factū. Arg. contra clandeſtina coniugia. ſ. q̄ taliter cōtrahētes poſſunt cū alijs cōtrahere, cū talia cōiugia ſint incerta: vt xxx. q. v. §. his ita. ⁊. lxviij. diſt. pbri.
Olēnitates. Caſus. Qz ſolennitates dedicationū eccleſiarū debeāt ſingl'is annis fieri, pbat autoritate dn̄i, qui hieroſolymis cum populis dedicationē tēpli celebrauit ⁊ ibi encenia id eſt feſtiuitates dedicationū ocṫo diebus celebrauit: ſicut legit in lib. Regum. Et not. q̄ cū eccleſia primo dedicat: dz fieri celebratio octo dieb⁹: ſed non fit, pp̄ter negligentiam clericoꝝ: ſicut Hug. dicit.
n Exemplum. nā ei⁹ operatio noſtra eſt lectio: vt. § ij. q. j. deus.
o Facta. ter fuit templū conſecratū. Primo in ſeptēbri: vt. §. e. c. j. Secūdo in martio ſub Dario: ar. j. q. j. p̄pheta. Tertio ſub Juda Machabeo i Decēbri. Et ideo dic hyems erat.
p Encenia. i. innouationes. nā enceniare eſt nouam rē in vſum ducere. ⁊ eſt vulgare cāpanie vſq; Romam.
Eccleſie. Hec eſt ſeptima pars in qua probat per vij. capi. q̄ ſi eccleſia fuerit execrata, debet conſecrari. hodie tamen non conſecratur, ſed recōciliatur per epiſcopū cum aqua per illū benedicta: et non per alium: niſi caderet vel arderet. extra eo. tit. ca. j. ij. et. iij. et vlti. Joan. de fan.
Caſus. His ſeptē ca. oſtenditur quibus caſibus eccleſie debeant reconſecrari: vt patet hoc ca.
q Uel altaria. his. vij. ca. docet quibus caſibus eccleſie ſunt reconſecrāde. et aſſignāt quidā ſex caſus. Unus quādo dubitatur de cōſecratione: vt hic. c. j. Item quando motū eſt altare maius. † Item propter homicidium. Itē qn̄ eſt exuſta: ‡ aut ſi parietes de nouo ſunt fundit⁹.

Joan. x. e. Tēplū hieruſalē ter cōſecratū fuit. iij. reg. viij. §. vij. ps
† J. e. ſ. motū. ‡ J. e. eccleſias. Eccl'ia i ſex caſib⁹ eſt recōſecrāda.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ambigua[a] ſunt de cõſecratio-ne, conſecrentur: ⁊ ſuperflua[b] altaria deſtruantur.

Item Iginus papa.

¶ Quado eccleſia eſt iterum conſecranda: et ſalibus tantũ exorcizanda.

Si motũ fuerit altare[c], denuo conſecret̃ eccleſia[d]: ſi parietes mutant̃[e], ⁊ nõ altare, ſalib⁹ tñ exorcizetur. ſi homicidio vel adulterio eccleſia violata fuerit, diligentiſſime expurgetur, et denuo conſecretur[f].

Item ex Niceno concilio.

¶ Eccleſia ſemel deo cõſecrata, qñ eſt iterum cõſecranda.

Eccleſijs ſemel deo conſecratis nõ dꝫ iterũ cõſecratio adhiberi, niſi aut ab igne exuſte[g]: aut ſanguinis effuſione, aut cuiuſqꝫ ſemine[h] pollute fuerint: qꝛ ſicut iſans a qualicunqꝫ ſacerdote in nomine pr̃is et filij et ſpirituſſancti baptizatus, nõ debet iterũ baptizari[i]: ita nec loc⁹ deo dicatus, iterum conſecrandus eſt, niſi ꝓpter eas cauſas quas ſuperius nominauimus, ſi tñ fidem ſancte trinitatis tenuerint qui eum conſecrauerũt.

Item Joannes papa.

¶ De eodem.

Eccleſias arrianorum[k] vbicũqꝫ inueneritis catholicas, eas diuinis precib⁹ et operibus[l] abſqꝫ vlla mora cõſecrate[m]: ſicut ⁊ nos fecim⁹ cũ ꝑ cauſa Theodorici regis cõſtantinopoli fuiſſemus.

Item in dialogo Gregorij.

¶ De eodem.

Arrianorũ[n] eccleſia in regione vrbis huius q̃ Subura dicit̃, cũ clauſa vſqꝫ ad biẽnium ꝑmãſiſſet: placuit vt in fide catholica (introductis illuc beati Sebaſtiani et ſancte Agathe ꝟginis ⁊ martyris reliqͥs) dedicari debuiſſet: quod et factum eſt.

Item Agapitus papa.

Agapitus papa vas catholicum, euãgelij tuba, preco iuſtitie[o], ſacra altaris ſediſqꝫ velamina ſacrile-

reparati. Item propter adulteriuꝫ: vt traditur. j. e. ca. ſi motum. ⁊ ca. ſeq. ⁊ cap. de fabrica. Alij dicunt ꝙ quãdiu maius altare eſt immotum, id eſt ꝙ nec tabula altaris vel moueatur vel enormiter frangatur: licet etiã parietes eccleſie funditus perirent, non tamen eccleſia ſit reconſecranda: vt. j. ea. de fabrica. Alij dicunt quibus concordat hu. ꝙ alia ſit ꝯſecratio eccl'ie, alia altaris. ⁊ ſi altare, id eſt tabula ſuperior mouetur vel enormiter ledatur: ip̃m altare tantum cõſecretur, et nõ eccl'ia: vt extra de conſecra. eccle. vl' alta. ad hec. Similiter ſi eccl'ia deſtruitur et non altare: tunc eccl'ia reconſecretur et non altare. ſed propter adulteriũ vel homicidiũ nõ recõſecretur eccleſia: vt extra de ꝯſe. eccle. vel alter. ꝓpoſuiſti. extra de adult̃. ſignificaſti.

a ¶ Que ambigua. ꝟ. di. lxviij. ꝟ. qđ ergo. i. de quarum conſecratione ambigitur.

b ¶ Superflua. in quibus reliquie non ſunt. j. eo. placuit vt altaria.

Si motum. ¶ Caſus. Si maius altare motum fuerit, vel eccleſia polluta fuerit adulterio vel homicidio: debet iterum conſecrari. ſed ſi tantum parietes mutentur, debẽt iterum ſale exorcizari.

c ¶ Altare. i. menſa principalis altaris. nã tabula conſecrata de loco ad locum mouetur, nec tamen recõſecratur: vt. j. e. cõcedimus. qđ intelligo cum non eſt affixa tabula. Item hoc intellige de altari ad cuius honorem eccleſia eſt cõſecrata. ⁊ ꝙ dicit ſi motũ, id eſt mutatum, ita ꝙ formã amiſit per diminutionem vel augmẽtum: cum forma rei ſit eſſe rei. argu. x. q. ij. hoc ius. Idem eſt ſi eſt enormiter fracta tabula, vltra ſcilꝫ medietatem. tunc recõſecrandũ eſt altare. extra de cõſecra. eccle. vel al. c. iij. cõſecratio autẽ ipſius altaris preſertim intelligit̃ eſſe in coniunctione menſe, ſcilꝫ lapidis ſuperioris: et ſtructure inferioris. ergo ſi menſa fuerit mota, vel aliquis de inferioribus lapidibus tangẽs ipſam: execraret̃ altare: et eſt reconſecrandũ. ſi autẽ ſit aliqđ aliud additamentum altario, nõ ob hoc execrat̃. ſꝫ ſacrũ trahit ad ſe nõ ſacrũ: arg. extra de ꝯſe. eccle. vel al. c. iij. dum tñ nõ immutetur multum coniunctio menſe ⁊ ſtructure inferioris.

d ¶ Eccleſia. i. altare ſm̃ h. et ſic exponit̃. j. q. iij. queſitam. non em̃ vt dꝛ, ꝓpter altaris motionẽ recõſecranda eſſet eccl'ia: vt extra de ꝯſe. eccle. vl' alta. ad hec. Alia em̃ eſt cõſecratio eccleſie, alia altaris: et hec ſine illa ſepe fit. Alij intelligunt prout litera ſonat.

e ¶ Mutantur. ⁊ non funditus ſm̃ hu. B. autem dicit ꝙ etiam funditus altari amoto.

f ¶ Conſecret̃. i. mundet̃ per aſperſionem: vt extra de cõſe. eccle. vel alta. ꝓpoſuiſti. ⁊ de adulte. ſignificaſti.

Eccleſijs ⁊c. ¶ Caſ. Statuitur ꝙ ſicut infans nõ debet iterũ baptizari, ſic eccleſia iterũ ꝯſecrari nõ debꝫ: niſi fuerit exuſta, vel homicidio vel fornicatione polluta: dum modo in forma eccleſie fuerit conſecrata. Deleuit, id eſt abluit: ⁊ in forma eccleſie conſecrauit.

g ¶ Exuſte. pro maiori parte: alias ſecus. arg. ff. de cõtrahend. emp. domũ. cũ ſcꝫ ita comburit̃ ꝙ deſtruat̃, vel decruſtat̃ interius et exteri⁹: tũc execrat̃. cõſecratio em̃ eccl'ie maxime cõſiſtit in vnctione exteriori, et coniunctione ⁊ diſpoſitione lapidum.

h ¶ Semine. per coitũ emiſſum per adulteriũ vl' ꝑ fornicationẽ. nã ſi per ſomniũ vel coitum cum vxore emittatur, non ideo reconſecrabitur eccleſia ſm̃ hug.

i ¶ Baptizari. ꝟ. diſt. lxviij. ſicut. ꝟ. xxxij. q. vij. queadmodũ. j. diſt. v. dictũ eſt. ꝟ. j. q. j. hi q̃. ⁊. j. di. iiij. hi q̃ apud. C. ne ſac. bap. l. j. ſi tñ in fide ſc̃tẽ trinitatis eccleſia ab eis cõſecrata ſit, recõſecrãda nõ eſt. Sed q̃ tenẽt ꝙ eccl'ia in forma eccl'ie cõſecrata ab hereticis, nõ ſit recõſecranda: ſic exponũt ꝙ ſi cõſecrauerũt in illa forma que pretẽdat fidẽ ſancte trinitatis. Sequẽtia vero ca. intelliguntur in eo caſu quãdo Arriani non cõſecrant eccleſias in forma eccleſie. nam quidã eorum faciebãt ſacra in forma eccleſie, et quidã non: quod habet̃ in illo ꝟ. j. ꝟ. ſed notandum. ⁊. c. ſi quis confugerit. ⁊. c. Arrianos.

k Eccleſias arrianoꝝ. qꝛ nõ in forma eccl'ie cõſecrate erãt: vt. j. q. j. Arrianos. ⁊ ita intellige ca. ſeq.

l ¶ Precib⁹ et opib⁹. tãgit cõſuetudinẽ orientalis eccl'ie q̃ arrianos chriſmatis vnctiõe ſuſcipit: vt. j. di. iiij. ab antiqua. ſec⁹ aũt occidẽtalis agere cõſueuit: vt in predi. ca.

m ¶ Cõſecrate. nõ erãt ꝯſecrate niſi eſſẽt ꝯſecrate i forma eccl'ie vl' qm̃ abſqꝫ reliqͥs eccl'ias ꝯſecrabãt: ⁊ iõ eccl'ie cõſecrate nõ erãt, ſꝫ recõſecrabãt̃: vt. j. e. arrianoꝝ.

n Arrianorum. j. diſt. iiij. ab abtiqua.

o Agapitus. ¶ Preco iuſtitie. Preconia enim officium ſuſcipit quiſquis ad ſacerdotium accedit:

Conſecratio eccl'ie ⁊ altaris eſt diuerſa.

Iſtud et qđ. j. ꝓxi. ſequitur fuit ſententia h. q̃ ẽt dꝛ ꝙ ẽt ꝑticula tm̃ oẽs inferiores lapides ꝑñt renouari ⁊ alij imitti, ⁊ nõ execrat̃ altare dũ mõ mẽſa et lapides eã tãgẽtes remaneant immoti. Archi.

Conſecratio eccl'ie quomodo fiat.

vt.§.xliij.diſtin.ſit rector.
a ¶ Fabulis. Fabulis dicit, q2 preter formã eccleſie.
b ¶ Deleuit.i.purgauit. Uel deleuit.i.abluit, et in forma eccleſie conſecrauit eccleſie.

l ¶ Totius.i.perinde eſt veneranda ac ſi tota cõſecrationis ſolennitas eſſet adhibita. §.i naui.ff. q: b9 mo. vſuf.amit.
m ¶ Si vero.q.d.predicto caſu non debent reconſecrari: ſed in iſto ſic: ſcz cum mouetur altare.
n ¶ Ablata ſunt. Moto altari.

De fabrica.¶ Caſus. Due queſtiones ſiue conſultationes facte fuerunt Julio pape. Prima ẽ an eccleſia quondam conſecrata debeat denuo cõſecrari ſi eius fabrica diruta fuerit ⁊ reparata. Scda eſt, an eccleſia cõſecrata ſi de altari reliquie ablate ſũt, iterum debeat conſecrari. Prime queſtiõi reſpondet dicens q̄ non debet eccleſia iterũ ↄſecrari: ſed cantari debet miſſa: et erit loco cõſecrationis. Secundo rñdet dicens q̄ reliquie debent ibi reponi: et eccl'ia.i. altare vnde fuerũt ablata, denuo conſecrari. Ponit ergo in p̄ncipio queſtiones: et poſtea ſubijcit ſolutiones et dicit Hug. in eo loco.i.altari.
c ¶ De fabrica. ſcz que ſitum eſt.
d ¶ Inſtaurãda. Id eſt recõſecranda. de reconſecranda em̄ querebatur.
e ¶ Sanctuaria. id eſt reliquie ſanctoꝝ vel altaria.

gis Anthemij īfecta fabulis[a] ſuis catholicis p̄cib9 deleuit[b].

Item Julianus papa.

¶ De eodem.

De fabrica[c] ꝓo cuiuſlibet eccl'ie ſi diruta fuerit, inſtaurãda[d]: et ſi in eo loco conſecrationis ſolennitas debeat iterari, in quo ſãctuaria[e] nõ fuerit[f]: nihil iudicam9 officere[g] ſi per eam minime iacteť aqua exorcizata: q2 in cõſecratione cuiuſlibet eccleſie in qua ſpũſſcti arra nõ poniť celebritatẽ ſcimus[h] tm̃ eſſe miſſarũ: et ideo[i] ſi qua ſanctorũ baſilica a fundamentis fuerit innouata[k] ſine altaris motione, ſine aliqua dubitatione cũ in ea fuerit miſſarũ ſolennitas celebrata, totius[l] cõſecratio ſctificatiõis implebitur. Si vero[m] ſanctuaria q̄ habebat ablata ſunt[n]: rurſus eoꝝ depoſitione et miſſarũ ſolẽnitate reuerentiam ſctificationis[o] accipiet.

Item ex decretis Hormiſde pape.cap.x.

¶ Abſq3 epi ꝑmiſſu in eccl'ia cõſecrata nõ erigatur altare.

Nullus pbr̃[p] in eccl'ia cõſecrata aliud altare erigat, niſi qđ ab epõ[q] loci fuerit ſctificatũ vel permiſſum: vt ſit diſcretio inter ſacrũ et non ſacrum: nec dedicationẽ fingat[r] niſi ſit: qđ ſi fecerit, degradeť[ſ] ſi clericus eſt. ſi vero laic9 anathematizetur.

Itẽ ex conci. aphricano.ca.j.

¶ Euertãtur altaria que ſine ſanctoꝝ reliquijs eriguntur.

Placuit vt altaria q̄ paſſim[t] p agros ⁊ per villas tanq̃ memorie martyrũ conſtituũtur, in quibus nullũ corp9 aut reliquie[v] martyrũ condite probãtur: ab epis qui eiſdẽ locis preſunt, ſi fieri põt euertanť. ſi aũt hoc ꝓpter tumultus[x] populares non ſiniť, plebes admoneanť ne illa loca frequẽtent: vt qui recte ſapiũt, nulla ibi ſupſtitiõe deuincti teneãtur: et ideo nulla memoria martyꝝ ꝓbabiliter[y] acciplať, niſi aut vbi corp9 et reliquie certe ſunt: aut vbi origo alicui9 habitationis[z] vel poſſeſſiõis vel paſſionis fideliſſi-

o ¶ Sctificatiõis.i.aſperſiõis aque tm̃, ⁊ miſſe celebratione: cũ altare nõ fuerit motũ: ſz reliquie ſunt ablate.
Nullus pbr̃. Hec ẽ.viij. pars di. in qua ponit qđ iuris ſit de hymnis vel oratorijs quib9 mortui ſepeliebanť. ⁊ probat p.xj.ca. q̄ nullus dz per ſe ponere altare, nec celebrare in oratorijs ſine licentia epiſcopi. Jo. de fan.
¶ Caſus. In eccleſia conſecrata non debet fieri altare, niſi qđ epũs loci cõſecrauerit, vel conſecrari permiſerit: nec de eccleſia non cõſecrata debz qs dicere cõſecratam qđ q̄ fecerit, ſi clericus eſt degradetur. ſi laicus, anathematizetur.
p ¶ Nullus pbr̃. Ubi altaria ſint erigenda: et qualia eſſe debeant: et q̄s eccleſias liceat conſecrare: ⁊ in quib9 liceat miſſas celebrare: q̄b9 ex cauſis loca ſanctorum liceat mutare.xj.ca.oſtendit.

Sub. vel altaria deſtructa de vitro q̄ ei pt intelligi. Eccl'ia ſucceſſiue reparata non eſt recõſecrãda.

f ¶ Nõ fuerint dimiſſa. q2 inde erãt ablate reliquie. †
g ¶ Officere. Quia ex quo ſemel conſecrata fuit ſemper manſit.
h ¶ Scimus tantum eſſe.i.obtinere vicem cõſecrationis, id eſt reconciliationis.
i ¶ Et ideo ſi qua. Modo melius aperit qõnes.
k ¶ Innouata. Hoc intelligit H. cum non ſimul, ſed ſucceſſiue parietes deſtructi ſunt, et ſucceſſiue reparati. tũc enim eccleſia intelligitur eadem. argu.ff.de leg.j.l. qđ in rerum natura.ff.de iudi. ꝓponebať. ſecus vero ſi ſimul parietes funditus corruant: q2 tunc conſecranda eſt ſm eum: lz altare motum non ſit: q2 alia eſt cõſecratio eccleſie, alia altaris. Hic ergo arguiť q̄ eadẽ ſit eccleſia poſt reparationem, cum non reconſecretur. ſed cõtradicit lex ff.de verb.oblig. inter ſtipulantem.§.ſacrum. que diſtinguit inter domũ ⁊ nauem: ⁊ videť velle q̄ eadem ſit nauis poſt refectionem: ſed non eadẽ domus. ſed poteſt dici q̄ aliud ſit in eccl'ia q̄ in domo priuata, q2 eccleſia naui ‡ cõparatur.xxiij.q.j. nõ turbať.xl.diſti. ante oĩa. ſz ſi ſubtiliter volum9 ꝓcedere, nõ eſt eadẽ eccl'ia: ſz vtilitas exigit vt eadẽ cenſeatur: ne vez ſacrm̃ cõſecrationis iteretur. arg.ff.de ſer. vrb. pred.l. ſeruitutes.§. ſi ſublata.

Hec ſolo ſz Archi. non vñ ſuſtinẽda p ea q̄ habẽtur i.l. qđ tñ.

q ¶ Ab epiſcopo.§.diſt.lxviij. Quis.
r ¶ Fingat. Ut dedicatũ eſſe dicat quod nõ eſt, vel reliquias dicat eſſe que non ſunt.
ſ ¶ Degradeť. Ar. eos eſſe deponẽdos ab ordinib9 q̄ fingunt vel dicũt ſe hr̃e ordines cũ non habẽt. ex̃ de cle. non ordi. mi.ca.j.§.l.diſt. ex penitẽtibus.§.diſt.liij. ſolicitudo. ⁊ ſic punitur qui ſe gerit pro milite qui non eſt miles.ff.ad.l.cor.de fal. eos.§. qui ſe pro milite geſſit. Gerẽs ſe p milite qui non eſt puniť.

Placuit.¶ Caſ9. Quidã ꝓpter ſõnia ⁊ inanes cauſas conſtruebãt altaria in agris ⁊ in villis ſine reliquijs ſctõꝝ. q̄re precipiť hic vt ab epĩs deſtruanť: vel ſi forte ꝓpter ſcandalum ppl'i ab epĩs non poſſint deſtrui, populus admoneatur vt illa loca debeat euitare. Habitationis alicuius ſcz martyris.

t ¶ Paſſim. nõ in eccleſijs, ſed paſſim per agros.
v ¶ Relique. ar. ſine reliquijs eccleſiã nõ eſſe cõſecrãdã vt.§.ea.diſt. de fabrica. ⁊ tamen ſufficit corpus dñi.
x ¶ Tumult9. arg. aliqđ eẽ poſtponẽdũ ꝓpť tumultũ ⁊ ſcãdalũ: vt.l.di. vt ↄſtitueret. ⁊.c. de his ꝓo. ſic.ff. de ſi. ca.l. pen.
y ¶ Probabiliter.i.ſolenniter.
z ¶ Habitationis. q2 homo ſctificat locũ.xl.di. multi.

ma origine[a] traditur. nã que per ſomnia et p inanes quaſi reuelatiões quorũlibet hominum vbicũqȝ cõſtituunt altaria, oĩno reprobant. Item ex concilio Aurelianenſi. ca. iiij.

¶ Nõ eſt ↄſecrãda eccľia in q̃ paganus ſepultus inuenit.

Ecleſiã in qua pagan9 ſepult9 eſt, nõ liceat cõſecrare[b], neqȝ miſſas in ea celebrare[c], ſed iactare foras, et mundare oportet.

Item ex cõcil. Agrippinenſi.

¶ De eccľia in q̃ cadauera fideliũ vel infideliũ ſepeliunt.

Ecleſiã ĩ qua[d] mortuorũ cadauera infideliuȝ ſepeliunt, ſanctificare[e] non licet. ſed ſi apta videtur ad conſecrandũ, inde euulſis[f] corporibus, et raſis[g] parietibus vel tignis eius loci reedificetur[h]. ſed ſi hec conſecrata ante fuerit, miſſas in ea celebrare licet tamen ſi fideles[i] fuerũt qui in ea ſepulti ſunt.

Item ex cõci. Martini pape.

¶ Super monumẽta in capo nõ diſtribuãt ſacra myſteria.

Non oportet clericos ignaros[k] et pſumptuoſos ſuper monumenta in campũ miniſteria[l] vel altaria portare aut diſtribuere ſacramenta: ſed aut in eccľia aut in baſilica vbi martyrũ reliquie ſunt depoſite: vbi p defunctis oblationes offerri ſolẽt. Nec liceat chriſtianis prandia ad defunctorum ſepulchra deferre ⁊ ſacrificare mortuis.

Item ex cõcilio Triburieñ.

¶ Quomodo in eccleſia combuſta miſſa poſſit celebrari.

Concedim9 etiã vt ſicubi (qḋ pctis nr̃is exigẽtibus per plurimũ factũ eſt) a Normãnis ⁊ Sclauis, ab Ungaris et malis xp̃ianis, ſeu aliquo qualicunqȝ modo eccleſie fuerint incenſe ⁊ combuſte, in capellis[m] cũ tabula cõſecrata miſſas interim celebrari[n] permittimus, donec eccľie ipſe reſtaurari queãt. in itinere vero poſitis ſi eccleſia defuerit, ſub diuo[o], ſeu in tentorijs, ſi tabula altaris conſecrata ceteraqȝ ſacra miniſteria ad id officiuȝ pertinentia ibi affuerint, miſſarum ſolennia celebrari concedimus. Item ex concilio Hypponenſi. ca. vj.

¶ Chriſmate nõ vngãtur altaria niſi fuerint lapidea.

Altaria[p] ſi nõ fuerit lapidea, chriſmatis vnctione non conſecrẽtur[q]. Ad celebrãda autẽ diuina officia ordinem quem metropolitani[r] tenent, cõprouinciales eorum obſeruare debebunt.

Item ex cõcilio Agathenſi.

---

† de h9 plene no. ex̃ ḋ elec. dudum. j. Archi.

a ¶ Origine. Arg. originẽ rei ⁊ principiũ ſpectãdum: † vt. ſ. xvj. q. iiij. ſi ſacerdotes. ſ. j. q. j. principatus.

b Ecleſiam in qua. ¶ Conſecrare. Ante electionẽ cadaueris ipſius pagani.

c ¶ Celebrare. Huius cõſtitutionis ratio eſt: quia infideles viui ab eccleſia repelluntur: vt xxj. diſtin. cleros. ⁊ diſ. xxv. perlectis. ergo mortui: quia quibus viuentibus eccleſia non cõmunicat, et mortuis cõmunicare nõ poteſt: vt. xxiiij. qõ. ij. ca. j. Sed quid dices de muliere pregnante mortua? Quidã ‡ dicunt q̃ ſepeliet in eccleſia q: fet9 eſt pars vẽtris. j. diſtinc. iiij. ſi quid. ff. de ven. inſpi. l. j. §. j. cõſueuit tamẽ aperiri, ⁊ fetus extrahi, et extra cemiterium ſepeliri ad hoc facit ca. extra de ſepul. ſacris.

mulier p̃gnãs mortua vbi eſt ſepeliẽda.

‡ vt B. yſp. et Hug. q̃ no. h q̃ talis femina ſi moriat etiã par tu viuo licite portat ĩ eccleſiã et licite cantat ei miſſa et licite ſepelit ĩ cemiterio.

Ecleſiã in q̃. ¶ Caſus. In eccleſia nõ ↄſecrata infidelium corpora erãt ſepulta. Dicit hic q̃ nõ dȝ ↄſecrari niſi prius extractis corporibus et raſis tignis et parietib9 fuerit reparata. vbi vero infideles non ſunt ſepulti: ſi eccľa ↄſecrata eſt, ibi poterit miſſa celebrari.

d ¶ Eccleſiã in q̃. Non cõſecrata.

e ¶ Sãctificare. ante electionem.

f ¶ Euulſis. auctoritate epiſcopi, vel principis tãtũ. ff. de reli. oſſa. et. j. eo. corpora.

g ¶ Et raſis. i. dealbatis. nã mutata forma interimitur ſubſtantia rei. ff. ad exhib. iulianus. §. ſed et ſi quis.

h ¶ Reedificetur. i. ipſa raſura debet dealbari.

i ¶ Si fideles. Ubi aũt diſcerni non poſſunt fideles ab infidelibus, neutri ſunt exhumãdi. ex̃ de ſepul. ſacris.

Non oportet. ¶ Caſus. Prohibetur hic ne miſſe ſuper monumenta mortuorum celebrentur: nec ibi apponantur Chriſti ſacramenta, ſcilicet corporis ⁊ ſanguinis ſui: nec liceat chriſtianis prandia ad defunctorum ſepulchra deferre: vel mortuis ſacrificare. Reprehendit prauam conſuetudinem clericorum et laicorum. ſolebãt eñ ſingľis annis certa die offerre eleemoſynas ſup tumulos ſuoꝝ mortuoꝝ, ⁊ clerici illuc eũtes ſecum portabant ſacramenta corporis et ſanguinis Chriſti: et ſuper tumulos eas diſtribuebant. Et hec conſuetudo facta fuit a gentibus, qui ſingulis annis menſe Februarij die certo epulas offerebant ſuper tumulos ſuorum mortuorum: quorum animas credebant circa tumulos conuerſari: et inde refici: ſȝ demones eas de nocte conſumebant. ⁊ propter hanc conſuetudinem extirpandam eccleſia inſtituit vt eo die quo talia fiebant, celebretur feſtum dei in cathedratione Petri. hic eſt caſus Hug.

k ¶ Ignaros. id eſt imperitos.

l ¶ Miniſteria. id eſt miſſam celebrare ſuper ſepulchrum.

Concedim9. ¶ Ca9. Permittitur in concilio Triburienſi vt ſi eccleſie conſecrate fuerint combuſte, in capellis non conſecratis officia celebrent donec conſecrate eccleſie valeant inſtaurari. In itinere vero poſitis ſub aere vel in tentorijs cum tabula conſecrata liceat celebrare.

m ¶ In capellis. id eſt oratorijs nõ conſecratis. in talibus non licet celebrare ſine permiſſu epiſcopi: vt. j. e. vnicuiqȝ. et. ſ. eod. miſſarum.

n ¶ Celebrari permittim9. Ad quid eſt opus permiſſione, q: dicitur in capellis? quoniam forte capelle non erãt olim eccleſie: cum antiquitus dicerentur capelle tuguria caprarum pellibus tecta † Uel hoc referas ad ſolennitates maximas.

o ¶ Sub diuo. Id eſt ſub aere.

p Altaria ſi nõ fuerint lapidea. Legitur in Exodo q̃ domin9 precepit fieri altare de lignis cethim, que ſunt imputribilia. et Salomon fecit altare aureum. ſed illa facta ſunt in figura. xij. q. ij. gloria. ⁊ dicitur de altari Lateraneñ. q̃ ligneum ſit. ‡

q ¶ Non conſecrentur. q: chriſtus petra dicitur. j. diſ. ij. re vera. xxj. diſtin. in nomine dñi. Item quia erexit Jacob lapidem in titulum. ‡

r ¶ Metropolitani. ſ. xij. diſt. de his.

a Vnicuiqꝫ. Oratoriū. Non ſacrū.ſacrū autē ſua authoritate facere nō licet,niſi authoritate epiſcopi.ſ.ea.diſt.nemo.xviij.q.ij.quidā.

b Non licet. Niſi ꝑ ſumma neceſſitate: tamē cum conſenſu epiſcopi: vt.ſ.eo.ſi quis etiam ⁊c.

c Clericos. Qui miniſtrant.i.miniſteria et officia in horis diurnis vel nocturnis exercent.

Si quis etiā. Caſ⁹. Statuitur hic vt ſi qui remoti ſunt nimis ab eccl'ia parochiali,propter laborem ſuum ⁊ familie ſue audiant miſſam in minoribus feſtiuitatib⁹ in oratorijs ſuis: ſꝫ in precipuis feſtiuitatibus miſſam audiāt in ſuis parochialibus eccleſijs. Clerici vero qui contra hoc fecerint,niſi epiſcopo permittēte, excōmunicent.

d Si quis etiā. ſ.xij.q.j.futurā.ſ. xvj.q.j.quicunqꝫ.⁊ q.ij.ſi quis.

e Oratorium. Hoc exaudi de oratorio priuato: ſec⁹ in oratorijs alijs q̄ popul⁹ facit: vt ex de eccle.edi.ad audiētiā.nā ibi in feſtiuitatib⁹ celebrare licitum eſt.

f Propter fatigationem. Argu. ꝑpter difficultatē loci vel itineris aliquid tēperari, qꝺ al's obtinet generaliter.ex̄ ꝺ eccle.edifi.ad audientiā. ſ. diſti.lxiiij.c.j.ſ.di. lxiij.cū longe.ſ.di. xciij.iuxta ſanctorum.ſ.xiij.q.ij.vbicunqꝫ.⁊.j.cap.ꝑxi. tribus.

Chriſmatis vnctione et ſacerdotali benedictione ſacrantur altaria.

Altaria placuit nō ſolū vnctione chriſmatis,ſꝫ etiam ſacerdotali benedictione ſacrari.

Itē ex ꝯci.Aurelianeñ.c.iij.

In priuatꝭ oratorijs lꝫ orare,ſꝫ nō miſſam celebrare.

Vnicuiqꝫ fideliū in domo ſua oratoriū [a] licet habere ⁊ ibi orare: miſſas autē ibi celebrare non licet[b].

Item ex ſexta ſynodo.

In priuatꝭ oratorijs abſqꝫ conſenſu epiſcopi nullus miniſtrare preſumat.

Clericos q̄ miniſtrant [c] in oratorijs que intra domos ſunt cum conſenſu epiſcopi loci hoc facere precipimus: ſi quis vero hoc non obſeruauerit, deponatur.

Item ex cōcilio Agathenſi.

Qui extra parochias habet oratoria, his dieb⁹ ad parochias redire cogantur.

Si q̄s etiā [d] extra parochias in q̄b⁹ legitimus eſt ordinariuſqꝫ conuētus, oratoriū [e] habere voluerit: reliquis feſtiuitatib⁹ vt ibi miſſam audiat ꝑpter fatigationē [f] familie, iuſto ordine ꝑmittim⁹: paſcha vero,natali dñi,epiphania, aſcēſione dñi, Pētecoſte, ⁊ natali ſancti Joānis baptiſte: ⁊ ſi qui maximi dies in feſtiuitatibus habent,nō niſi in ciuitatibus aut in parochijs audiant.

Clerici vero ſi in his feſtiuitatibus quas ſupra diximꝰ (niſi iubente aut permittente epiſcopo) ibi miſſas celebrare voluerint, a cōmunione priuētur.

Item Auguſtin⁹ Ignaro.

Quibus ex cauſis loca ſanctorum mutanda ſunt.

Trib⁹ ex cauſis loca ſanctoꝝ trāſmutāda ſunt. Prima, cū neceſſitas perſecutoꝝ loca eoꝝ grauauerit. Secunda, cū difficultas [g] locorum fuerit. Tertia, cum malorū ſocietate grauantur.

Item ex ꝯcilio Magotieñ.

Nō alicui corpora ſctōꝝ de loco ad locū trāſferre nō licet.

Corpora ſanctoꝝ de loco ad locū nullus transferre preſumat ſine conſilio [h] principis [i] vel epiſcopoꝝ, ſanctaqꝫ ſynodali licentia.

Item Iginius papa.

Invſus laicoꝝ nō lꝫ ꝯuerti ligna eccleſie dedicata.

Ligna [k] eccl'ie dedicata nō debēt ad aliud [l] op⁹ iungi, niſi ad aliā eccleſiam: vel igni ſunt comburenda, vel ad profectum [m] in monaſterio fratribus: in laicorum [n] opera non debent admitti.

Item Clemens papa Jacobo Hieroſolymitano epō.

Veſtimēta ſacra ⁊ vaſa pre vetuſtate conſumpta, incēdantur: et cineres in loca occulta proijciantur.

Altaris palla [o], cathedra, cādelabrū ⁊ velū [p]

g Trib⁹. hec eſt.ix.pars diſt.in qua loquitur magiſter de tranſlatione reliquiarū et eccleſiarum. Jo.de fan.

g Difficultas. Ut pro aeris intemperie: vt.lxxiiij.di. Sedes quorūdam malorum.nam propter malitiā populi tranſfertur ſedes.xxv.q.ij.ita nos.propter malitiam populi tranſfer- tur ppt epiſcopus renunciat dignitati.extra de renun.niſi.ver. malitiā propter malitiam plebis. Quarta cauſa eſt quare tranſ- plebis. fertur eccleſia, ſcilicꝫ cauſa meliorationis: vt.xvj.queſt. vij.ca.antepenulti.

h Corpora. Si conſilio.ff.de reli.oſſa.in princi.

i Principis.i.pape. xviij.q.ij.definimus. et hoc verū eſt cum corpus traditū eſt iam perpetue ſepulture. C.de reli.l.vlti.niſi neceſſitas immineat.tunc enim ſufficit authoritas preſidis prouincie. C.eo.l.j.ſi.autē nō eſt traditū perpetue ſepulture, bene pōt trāſferri ſine authoritate alicuius ad alium locum. C.eod.titu.ſi necdum.

Siue dicatur ꝑncipis.i.regis vel imperatoris localr intelligit, ſcilꝫ vbi nō poſſet hoc eſſe ſine ſcādalo ſi fieret ſine ꝯſilio ꝑncipis, et ſpecialiter de eccleſijs q̄rū eſt patronus ſm hu.

Ligna eccl'ie. hec eſt decima pars diſtinct. in qua probat magiſter per ſex ca.q' ligna vetuſta eccleſie ⁊ alia veſtimēta et ornamenta non debēt redire ad humanos vſus. Joā. de fan.

k Ligna. De lignis eccl'ie deſtructe ⁊ oīb⁹ vtenſilib⁹ eccleſie reuerēter vtēdis iſtis ſex capitulis ſequentib⁹ oſtenditur.

l Ad aliud. ex̄ de re.permu.māci pia.ff.de rei ven.q̄ religioſis.

m Vel ad profectum. Non tamen indifferenter, ſed vel in capitulo, vel in dormitorio, vel i alijs religioſis locis: nō in coquina, vel in vineis paſtinandis.

Additio. Id eſt colendis.de hoc legitur ⁊ notatur.xuij. qōne.j.§.ad hoc. verſicu. conſtituiſtis ⁊c.

n In laicorum opera. Argumen. que ſemel cōſecrata ſunt, non debere redire in vſus laicorum.ſ.xix.q.iij.q̄ ſemel.xvij.q.vlti.ex antiquis.⁊ cap.ſi queſti ſunt.argu.contra.ſ.diſt.liiij.ſi ſeruus.⁊ ca.frequens.

o Altaris palla. Palle dicunt veſtimenta altarꝭ.i. ſyndones ⁊ corporale: que qꝛ ſunt quadrāgule, ideo dicunt palle a quodā muliebri pallio quadrāgulato qꝺ pallia dicitur. ita dicit h.p.

p Velum. Pannus eſt qui pendet ſuper altare, vel cortina ante h.p.

N Emo. ¶ Caſus. Precipitur hic ne mortuus in palla altaris ſepeliatur: ſi quis hoc fecerit, vel fieri pmiſerit diacon⁹ tribus annis ⁊ ſex menſib⁹, preſbyter. x. annis, et ſex menſibus ſuſpendatur. Et additur qualiter, et a quibus, et vbi cortine linteamina debeant lauari. Pallas. i. corporalia. Menſe, id eſt altaris.

k ¶ Q2 perit. i. penam patitur, et punitur corporaliter et tēporaliter, non autē ſpiritualiter vel eternaliter. † et vno peccante ⁊c. ꝟ. diſtin. xiv. ſed illud. De hac materia no. j. q. iiij. in prin. ⁊ ſimiliter not. ſub illo ꝟ. item ꝑ peccato Achor plebs iſraelitica.

a ¶ Mortuū. laicū, nā clerici mortui bene induunt veſtib⁹ ſacris. xiij. q. ij. nullus.

b ¶ In mēſa dñi. id eſt ad mēſam domini cōponēdā qḋ ad ipſum diaconū ſpectat. ar. xxv. di. perlectiſ. ⁊ di. xciij. diaconi. vel forte eſt illa vbi ſacerdos poſt conſecrationē man⁹ tergit, vel forte palla cui inuoluit calicem et abſtergit.

c ¶ Negligenter. Ar. negligentiā vt factum puniendā. xxv. q. j. nulli fas.

d ¶ Anathemate. id eſt ſuſpenſione: † nō eīm dz anathematizari ꝑ tali cauſa.

† Sub. et ſeparatiōe a corpore ⁊ ſāguine chriſti, a miniſterio altarſ, ⁊ forte ab oī officio eccl'iaſtico. ꝟ. j. q. j. reperiunt hug.

e ¶ Excōicat⁹. i. a cōione remotus: et ita habes hic penam non admonētis prelati: nam alibi dicit. Uel ſi non ſparſerim⁹ ⁊c. xliij. diſt. diſpēſatio. Itē per hoc cap. videt reprobari intellectus quorūdā quē habes in illo cap. j. q. j. quicquid inuiſibilis. nam ibi propter negligētiā nō excōmunicabit pſbyter niſi per quatuor menſes.

f ¶ Et vela. i. ornamēta altarſ. vel vela. i. cortine. Huic hodie derogatum eſt cōſuetudine generali.

g ¶ Non foris. i. ab alijs ſegregatā et eſt ſcḋa veſtis ſacerdotalis. ‡

‡ Aliī dicūt q̄ eſt ornamentū calicis.

h ¶ Uela. i. cortine q̄ in eccleſijs extēdunt feſtiuis dieb⁹, ⁊ in quadrageſima cauſa ꝯſignationis vel ſignificationis. Jo.

ſi fuerint vetuſtate cōſumpta, incēdio dent: q2 nō licet ea q̄ in ſacrario fuerint, male tractari: ſz incēdio vniuerſa tradant: cineres quoq3 eoꝝ i baptiſterio inferātur, vbi null⁹ trāſitū habeat, aut in pariete, aut in foſſis pauimētoꝝ iactētur ne introeuntiū pedib⁹ coinqnētur.

Idem.

¶ Mortui non obuoluantur veſtimentis altaris.

N Emo per ignorātiā cleric⁹ mortuū[a] credat aduoluēdū, aut ei⁹ ſcapulas operire velit palla que fuerit in altari, aut certe que diacono data eſt in mēſa dñi[b]. Qui hoc fecerit, vel leuiter quaſi nihil et negligenter[c] habuerit: diaconus triēnio ſexq3 mēſib⁹ a dñico erit remot⁹ altari graui percuſſus anathemate[d], eo q̄ clericū non admonuerit: preſbyter x. annis ⁊ ſex mēſib⁹ excommunicat⁹[e] ſit, ꝑpterea q̄ de dñicſ ſacramētſ ſubiecta ſibi nō amouerit miniſteria, ⁊ poſtea cum grādi humilitate matri recōcilietur eccl'ie. Pallas xo ⁊ vela[f] q̄ in ſanctuario ſunt, ſi ſordida fuerint ac miniſteria, diaconi cū humilib⁹ miniſtris intra ſanctuariū lauēt, non eijciētes foras a ſacrario, ⁊ velamina dñice mēſe abluāt, ne forte puluis dñici corporſ male decidat: ſindonē vero non foris[g] abluāt, ⁊ erit hoc nō operāti pctm̄. Idcirco intra ſacrarium miniſtrſ precipim⁹ cum diligētia cuſtodire. Sed peluis noua cōparetur, ⁊ preter hoc nihil alid tangat: ſz nec ipſa peluis velis apponatur lauandis, niſi que ad dñici altarſ cultū pertinēt: palle in alia pelui lauētur, ⁊ in alia vela[h] ianuarū. Cura ſit etiam oſtiarijs ex admonitione maioris ne q̄s negligēs aut ignar⁹ ad velū ianue dom⁹ dñi man⁹ incognite tergat: ſz ſtatim coercitus diſcat oīs homo, q2 velū atrij domus dñi eſt.

Item Sixtus papa.

¶ Sacra vaſa nō niſi a ſacratis contrectētur hominib⁹.

I N ſancta apl'ica ſede ſtatutū eſt vt ſacra vaſa nō ab alijs[i] q̄ a ſacratis dñoq3 dicatſ hominib⁹ contrectētur, ne ꝑ talib⁹ preſumptionibus dñs irat⁹ plagas imponat populo ſuo, ⁊ hi etiā qui non peccauerunt, pereant: q2 perit[k] iuſt⁹ ſepiſſime pro impio.

Itē Stephan⁹ epiſcop⁹ familiari amico Hilario.

¶ Nō niſi a ſacratſ hominib⁹ veſtimēta ſacrata ſeruentur.

U Eſtimēta eccl'ie in q̄b⁹ dño miniſtratur, et ſacrata debēt eſſe, et honeſta: q̄bus alijs vſib⁹ non debent frui q̄ eccleſiaſticſ ⁊ deo dignis officijs: que nec ab alijs debēt cōtingi aut offerri, niſi a ſacratis hominib⁹, ne vltio que Balthaſar[l] regem percuſſit, ſuper hoc tranſgredientes veniat, ⁊ corruere eos faciat ad ima.

Itē ex conci. Aurelianēſi.

¶ Diuina miniſteria, nuptiarum nō preſtētur ornatibus.

A D nuptiarū ornatū diuina miniſteria nō preſtētur, ne dū improborū tactu vel pompa ſecularſ luxurie polluunt[m], ad officium ſacri miniſterij videantur indigna.

l U Eſtimēta. ¶ Balthaſar. Hiſtoria. Legi tur in Daniele q̄ Balthaſar rex Babylonie fecit grandē ꝯuiuiū optimatibus ſuis: cum ergo iam eſſet temulentus, precepit vt afferentur vaſa argentea que Nabuchodonoſor aſportauerat de templo qḋ fuit in Hieruſalem, vt biberent in eis rex et optimates eius, vxores et concubine, et factū eſt ita. Bibebant autē vinum, et laudabant deos ſuos. In eadem hora apparuerunt digiti, quaſi manus ſcribentis contra candelabrum in ſuperficie parietis: quod rex cōſpiciens, turbatus eſt valde: et mittens conuocauit omnes ſapientes Babylonis, et nullus poterat ſcripturā legere, vel interpretationem ei⁹ regi indicare. Tādem vocatus Daniel dixit ſcripturam ſignificare interitum regis, pro eo q̄ contaminauerat vaſa dom⁹ dñi, et aperuit q̄ ſcriptum erat: Mane thecel phares. Mane. i. nūerauit deus regnū tuum. Thecel. i. appenſus es in ſtatera, ⁊ inuent⁹ es min⁹ habēs. Phares. i. diuiſum eſt regnū tuū, ⁊ datū medis ⁊ perſis. Eadē nocte interfectus eſt Balthaſar, et Darius medis in regnum ſucceſſit.

† Deſ. ſar. no. ꝟ. j. q. iiij. in ſumma Baltha ſar vi ſio abuſus eſt.

i ¶ Inſcrā. ¶ Alijs. ꝟ. di. xxiij. ſacratas, ⁊. c. nō liceat.

m A D nuptiarū. ¶ Polluunt. Argu. q̄ ex veſte alicuius domine vel alterius non debet fieri caſula vel aliquis ornatus eccleſie. ‡

Vaſa in quibꝰ. ¶ Hec eſt. xi. pars diſt. in qua dr in quibꝰ calicibꝰ ⁊ corporalibꝰ celebrare debemꝰ. Jo. de fã. ¶ Caſus. Queſitũ fuit in concilio Triburieñ. vtrũ in ligneis vaſis deberet confici corpus chriſti. et dictũ fuit in cõcilio ꝙ Bonifacius papa de hoc interrogatus reſpondit ꝙ nõ. Cum eñi ita factũ fuerit in primitiua eccleſia zepherinus conſtituit vt fieret conſecratio in vitreis. Urbanꝰ poſtea vaſa ſacra argentea fecit: et concilium ſtatuit vt nullꝰ cõficiat in ligneis vaſis decetero: ne honor eccleſie ſuo tẽpore minuatur. (xi. ps.)

I tẽ ex cõci. Triburieñ. ca. ix.

¶ In ligneis vaſculis dñici corporis ⁊ ſanguinis ſacramenta non ſunt celebranda.

Vaſa in quibus ſacroſctã cõficiunt myſteria calices[a] et patene de quibꝰ Bonifacius martyr et eps̃ interrogatus ſi liceret in vaſculis ligneis ſacramẽta conficere, reſpondit: Quondã ſacerdotes non aureis, ſed ligneis calicibus vtebantur[b] zepherinus[c] xvi. Romanus eps̃ patenis vitreis miſſas celebrare conſtituit. Deinde Urbanus papa oĩa miniſteria ſacra fecit argẽtea. In hoc enim ſicut ⁊ in reliq̃s cultibꝰ magis et magis ꝑ incrementa tẽpoꝝ decus ſuccreuit[d] eccleſiarũ. Noſtris eñi diebus q̃ ſerui patriſfamilias ſumus, ne decus matris eccleſie minuatur, ſꝫ magis cumuletur ⁊ amplificetur: ſtatuimꝰ vt deinceps nullus ſacerdos ſacrũ myſteriũ corporis ⁊ ſanguinis dñi noſtri Jeſu xp̃i in ligneis vaſculis vllo modo cõficere preſumat: ne vnde placari[e] dꝫ, inde iraſcatur deus.

I tem ex cõcil. Remẽſi. ca. vi.

¶ Ex qua materia calix cum patena fieri debeat.

Vt calix dñi cũ patena ſi nõ ex auro[f], oĩno tñ ex argento fiat. ſi q̃s autẽ tam pauper eſt, ſaltẽ vel ſtanneum calicem habeat. De ere aut ex aurichalco nõ fiat calix: q̃r ob vini virtutem eruginem facit, pariter ꝗ vomitum prouocat. Nullus autẽ in ligneo[g] aut vitreo[h] calice preſumat miſſam cantare. I tẽ ex epiſtola Euſebij pape et Sylueſtri.

¶ Nõ in ſerico pãno ſed lineo ſacrificiũ cõſecretur altaris.

Conſulto oĩũ ſtatuimꝰ vt ſacrificiũ altaris nõ in ſerico[i] panno, aut in tincto quiſꝗ celebrare miſſam preſumat: ſed in puro[k] lineo vel lintheo ab ep̃o conſecrato, terreno[l] ſcilꝫ lino[m] procreato atꝗ contexto: ſicut corpus dñi noſtri Jeſu Chriſti in ſindone linea munda ſepultũ fuit.

I tem ex ſexta ſynodo.

¶ A quibꝰ fuerit tradita miſſarum celebratio.

Jacobus[n] frat dñi ſm carnẽ cui primũ credita eſt hieroſolymitana eccl'ia et Baſilius Ceſarienſis eps̃, cuiꝰ claritas ꝑ totũ orbẽ refulſit in ſcripturis, addiderũt nobis miſſe celebrationem[o].

I tẽ Teleſphorus papa quartus a Petro.

¶ Qua hora ſunt miſſarum ſolennia celebranda.

Nocte[p] ſancta natiuitatis dñi ſaluatoris miſſas celebrẽt pbr̃i ⁊ hymnũ angelicũ in illis ſolẽniter decantent: qm̃ ⁊ eadẽ nocte[q] ab angelo paſtoribus eſt nũciatus: et ſubito facta eſt cum angelo multitudo militie celeſtis lau-

a ¶ Calices. ſupple debent eſſe aurei vel argentei.

b ¶ Utebantur. Sed nũquid conficiebant? vtiꝗ: nũc aũt quid? et quidẽ fieri non debet. ſed ſi fiat vt in vaſe ligneo vel vitreo q̃s cõficiat corpꝰ chr̃i, nihilominꝰ eſt verũ corpus: quia in verbo conſecrãtis perficit cõſecratio nõ in vaſe: vt. j. diſ. ij. vtrũ. ꝟſi. ſi ita. (Calix an poſſit eſſe ligneꝰ aut vitreus.)

c ¶ zepherinus. xvi. decimuſocta- uus cõputatis Lino ⁊ Cleto.

d ¶ Succreuit. Arg. prelatum nõ poſſe prebẽdas diminuere. q̃d eſt verũ ſine cauſa. ex ꝺ exceſ. prela. ſicut.

e ¶ Placari. C. vn de vi. meminerit.

Vt calix ⁊c. ¶ Caſꝰ. Statuitur in hoc capi. vt calix cũ patena fiant de auro vel argẽto, vel ſaltem de ſtanno. De ere autẽ vel aurichalco nullo mõ fiant: q̃r ſolẽt eruginem colligere, et vomitũ ꝓuocare. Nullus etiã in ligneo vel in vitreo vaſe preſumat miſſam cantare.

f ¶ Si nõ ex auro. Contra. ꝺ. xij. q. ij. aurum. ſed illud quando pauperes morerentur fame: quo caſu vẽdi poſſent. C. de ſac. ſan. eccle. ſancimus.

g ¶ In ligneo. q̃r lignum poroſum eſt.

h ¶ Uitreo. Quia vitrum fragile eſt: et immineret periculum effuſionis.

Conſulto. ¶ Caſus. Statuitur in hoc ca. vt corporalia non debeãt fieri ſerica neꝗ tincta: ſed linea debent eſſe, ſicut fuit ſindon in qua corpus chriſti in ſepulchro fuerat inuolutum. Conſulto. i. conſilio omnium aſtantium qui ſuper hoc ſunt conſulti.

i ¶ In ſerico. Corporali.

k ¶ Sed in puro. vt innocens ⁊ ſine macula itelligat.

l ¶ Terreno. q̃r verã carnẽ mortalem et paſſibilẽ de corpore ꝟginis aſſumpſit. xxiij. diſt. qui epiſcopus.

m ¶ Lino. q̃d tunſionibꝰ multis ad cãdorẽ deducitur. ſic ⁊ xp̃s preſſuris multiſ peruenit ad gloriam. ita ⁊ boni ꝓpter p̃ſſuras ad gloriã dñi veniũt. j. q. iij. ſaluator. (Corpalia dñi eẽ linea certa ratiõe.)

Jacobꝰ frater dñi. ¶ Hec eſt xij. ps diſt. in q̃ ponit a quibꝰ miſſa fuit cõpoſita. Jo. de. f. ¶ Caſus iſtius ca. ꝑ ſe p3: et tractat in his. vij. c. de celebratiõe miſſe, oſtẽdẽs ꝙ a ieiunis et q̃ hora ⁊ quot i die ſunt celebrande. (xij. ps.)

n ¶ Jacobꝰ. ideo dr frater q̃r valde aſſimilabat ei: vel q̃r fuit filius ſororis matris dñi. (Jacobꝰ dicebat frat domini.)

o ¶ Celebrationem. id eſt ordinez celebrande miſſe. † ꝟba eñi quibꝰ corpus xp̃i cõficit, ab ipſo dño ſunt tradita: vt. j. diſt. ꝓxi. quia corpus et ſanguis. ſed etiã poſt alij alia addiderũt ad decorẽ ⁊ ſolẽnitatẽ: vt. xi. diſti. eccleſiaſticarum. († Scilꝫ ꝗtũ ad ſecretã quã Jacobꝰ inſtituit: Baſiliꝰ q̃dã addidit: q̃ lõge pꝰ euz fuit ſcilꝫ tpe Juliani apoſtate. B. ỹſ.)

Nocte ſancta. ¶ Hec ẽ. xiij. pars di. in qua ponit quare tres miſſe in natali dñi cantant. Jo. de fan.

¶ Caſus. In natiuitate dñi miſſa dꝫ celebrari de nocte: q̃r nocte illa annũciauit eũ angelꝰ paſtoribꝰ. In alio autem tẽpore ante horã tertiam non debet miſſa celebrari: quia tali hora eſt dñs crucifixus: ⁊ tali hora ſuper apoſtolos deſcendit ſpirituſſanctus.

p ¶ Nocte. De celebritate miſſe. vij. ca. adiũgit. oſtendens quomodo a ieiunis cantande ⁊ audiende ſunt: ⁊ q̃t in die et qua hora ſunt celebrande. (Miſſa triplex in natiuitate dñi põt cãtari.)

q ¶ Nocte. Tres miſſe in die natalis dñi celebrantur.

Scilz circa mediū noctis: quo tpe xp̄s natus eſt ſm h.

Una ante diem: que ſignificat tp̄s ante legem, qn̄ eramus in tenebris. Secunda dū dieſcit: et ſignificat tp̄s in lege: qn̄ nōdum plena agnitio dei habebatur. Et tertia in die. et ſignificat tp̄s gr̄e, qn̄ iam plena cognitio habebatur. Unde v̄ſus. Nocte prior, ſub luce ſequēs, in luce ſup̄ma. Sub Noe ſub dauid, ſub cruce ſacra nota.

Additio Dicas q̄ cōiter loquēdo dz miſſa dici in die. et nō in nocte: q2 hoc ſacr̄m ad tp̄s gratie pertinet, qđ per diem ſignificatur, ſm illud ad Rom. xiij. Nox preceſſit, dies aūt appropinquauit. ſm Tho.

a ❡ Gl'ia in excelſis deo. hec verba dicta ſunt ab angelo: alia addidit Hilarius: vt. j. ea. diſt. de hymnis.

xiiij. pars.

b ❡ Crucifixus. linguis, non manibus. ſ. de pen. diſtin. j. periculoſe.

S Acramenta. ❡ hec ē. xiiij. pars diſt. ſm Joā. de fan.

❡ Caſ' Miſſe debent tm̄ a ieiunis celebrari, niſi in cena dn̄i. Un̄ ſi oportet pbr̄m pranſum cōmēdationē mortuorū facere, ſine cōmēdatione miſſe dz hoc facere.

xv. ps. Jeiuno c ❡ A ieiunis. Je ſtomacho ꝯficiēdum eſt. Jeiun' qs dr. — iuni ergo debēt cōficere, vt hic: ꝛ baptizare, ꝛ chriſmare in fronte: vt diſtinc. v. vt ieiuni. et ſacr̄m calūnie preſtare. xxij. q. v. honeſtum. et teſtimonium dicere. ex̄ de teſti. placuit. ꝛ ordines cōferre et accipere. lxxv. diſt. qđ a patribus. Sed quādo dicetur q̄s ieiunus? Pone q̄ comedo hodie nec dormio per diem et per noctem. nunquid incipiente alio die ſum ieiunus. Dicunt quidam q̄ ſic: argu. extra de tempo. ordina. literas. alias ſomnus diceretur ſoluere ieiunium. quod non credo: ſed dico ieiunium eſſe celebrata digeſtione. j. diſt. ij. tribus.

expectata.

Scilz h. ꝛ R.

dantiū deū, et dicētium: Gloria in excelſis deo[a]: et in terra pax ho. bo. volū. Reliquis v̄o tp̄ibus miſſarū celebrationes ante horā diei tertiaz minime ſunt celebrāde: q2 et in eadem hora et dn̄s crucifixus[b] eſt: et ſuper apoſtolos ſpiritus ſanctus legitur deſcendiſſe.

I tem ex concilio Carthaginenſi cap. viij.

❡ Nō niſi a ieiunis hoīb' ſacramenta celebrent̄ altaris.

S Acramēta altaris non niſi a ieiunis[c] hoīb' celebrent̄: excepto[d] vno die anniuerſario quo cena dn̄i celebratur. nā ſi aliquorū pomeridiano tp̄e defunctor̄, ſiue epiſcoporū, ſiue ceterorū cōmendatio faciēda eſt, ſolis orationibus fiat ſi illi qui faciāt iam pranſi inueniantur.

I tem ex concil. Cabilonenſi.

❡ Ante miſſarū ſolēnia circa horā nonā decantata, in quadrageſima cōedere nō licet.

S Olent plures q̄ ſe ieiunare putant in quadrageſima mox vt ſignū audierit ad horā nonā, comedere: qui nullatenus ieiunare credendi ſunt, ſi ante[e] manducauerint q̄z veſpertinū celebret̄ officiū: cōcurrendū eſt em̄ ad miſſas: ꝛ auditis miſſar̄ ſolēnibus, et veſpertinis officijs, et largitis eleemoſynis, ad cibū accedendū eſt. Si vero aliq̄s neceſſitate cōſtrict' fuerit, vt ad miſſā venire non valeat: eſtimata veſpertina hora, cōpleta oratione ſua ieiunium ſoluat.

I n ieiunijs etiā quatuor temporum circa veſpertinas horas, in ſabbato vero ſancto circa noctis initium miſſarum ſolennia ſunt celebranda. Unde Leo[f] epiſcopus: Qđ a patribus noſtris. Item Gelaſius[g]: Ordinatiōes preſbyterorum. Item Pelagius[h]: Dilectiōis tue reſcripta. Require in tractatu ordinādorum.

I n prima quoq̄ parte diei miſſarum ſolennia non incongrue celebrantur.

U nde Leo papa Dioſcoro Alexandrino epiſcopo.

❡ Etiā prima parte diei miſſas celebrare licet.

N Eceſſe eſt autē vt q̄dā pp̄li pars ſua deuotione priuet̄, ſi vni' tm̄ miſſe (more ſeruato) ſacrificium offerre nō poſſūt: niſi[i] prima diei parte conuenerit. Studioſe ergo fraternitatē tuaz familiariter admonemus vt qđ nr̄e cōſuetudini ex forma paterne traditionis inſedit, tua quoq̄ cura nō negligat: vt p̄ oīa nobis fide et actib' cōgruam': ꝓpter qđ remeāti filio noſtro Poſſidonio pbr̄o hanc ad dilectionē tuā epiſtolā[k] dedimus pferendā: qui in nr̄is ꝓceſſionib' atq̄ actionibus frequēter interfuit: et totiens ad nos miſſus quid in oībus ap̄lice ſedis authoritas teneret agnouit.

I tem Auguſtinus.

❡ Miſſe peculiares non ſunt in publico cantande.

gatum eſt huic ca. per illa ca. et per contrariā conſuetudinem: arg. ſ. diſtin. iiij. ❡. leges.

S Olent. ❡ hec eſt. xv. pars ſm Jo. de fan.

❡ Caſus. Quidam erant ſe ieiunare putātes, qui in quadrageſima ſtatum audita nona anteq̄z diuinum officium audirent, comedebant: q̄ nō ſunt credendi ieiunare. nā prius debent officium audire: et ſi venire non poſſunt, expectata hora veſpertina ꝛ cōpleta oratione ſua comedant.

pte dicit q̄ illos verbū excepto, po ... q̄ nō niſi ieiu ... ſine ꝛ ē ſenſus ... ꝓb. ac cepto ꝛ cōpleta to inter alios ... es qua ſi nullo die exc pto ... ſimile ... xxij. q. v. nō ē noſtri. xiij. q. j. ebrio. ſm h. ſic non cōiūgi tur. adij ff. de bo. obl. eū q̄ ... Leo hoc ... ſimi. Arch.

e ❡ Si ante. Sed esto nonne licitū eſt debitori ante temp' ſoluere pecuniaz? plus em̄ ſoluit qui ante tp̄s ſoluit: vt inſtitu. de actio. ❡. plus autē. R̄n. verum eſt quādo dies adiectus eſt, fauore debitoris: alias ſi fauore creditoris, ante tempus ſoluendo non liberatur: vt. ff. de annuis lega. cum qui. Joan.

❡ In ieiunijs etiā quatuor temporū. ❡ hec eſt. xvj. ps diſtinc. in qua probat quando miſſe ſunt cantande. Jo an. de fan.

f ❡ Unde Leo. Supra diſtinctio. lxxv. quod a patribus.

g ❡ Item Gelaſius. ſ. diſtin. lxxv. ordinationes.

h ❡ Item Pelagius. Supra diſtinctio. lxxvj. dilectionis tue.

N Eceſſe ē autē. ❡ Caſus. Sepe cōtingebat q̄ multi homines miſſa priuabātur, ſi tantum vna miſſa ꝛ hora tertia celebraretur. et ideo queſiuit. Dioſcorus Alexādrinus epiſcopus a Leone vtrum preſbyter poſſit ei miſſam in mane celebrare: et reſpondet q̄ ſic.

d ❡ Excepto. Supra. vij. q. j. nihil. contra. j. diſtin. proxi. liquido, contra. j. diſtin. v. vt epiſcopi. contra. ſed dero

i ❡ Niſi. hoc niſi reſpicit illud verbum priuetur.

i ❡ Niſi prima. j. diſti. ij. tribus gradibus. ſ. eo. nocte. contra. in ſi. ſed illud abrogatum eſt. j. diſ. ij. tribus: Uel illud de ſolenni miſſa: hoc de priuata.

k ❡ Epiſtolam. in qua hoc ca. continetur.

E T hoc. ¶ Caſus. Quidā preſbyter miſſam priuatā ſolebat cū tanta ſolēnitate celebrare q̄ populus ſolenni miſſe intereſſe nolebat: ⁊ ideo ſtatuitur hic q̄ hoc fieri non debeat, ſed omnes debent ad miſſam publicam venire preſbyteri ⁊ laici.

a ¶ peculiares. peculiares dicuntur priuate. Sz ergo oīs miſſa q̄ priuata nō eſt, publica dicenda eſt, ex q̄ publice et manifeſte fit.

b ¶ In publico. id eſt ſolēniter.

c ¶ Sed ſacerdotes. No. ſacerdotes qui per vrbem ſunt, ad ſolennem miſſam debere conuenire in maiori eccleſia. Uel potius is eſt ſenſus cap.ſ. vt in ciuitate ⁊ per totū epiſcopatū hora tertia, ⁊ ſacerdotes ⁊ populi conueniant ad publicas miſſas quas ſacerdotes coꝝ faciūt.

S Ufficit ⁊c. ¶ Hec ē.xvij. pars diſt.ſm Joā. de fan.

¶ Caſus. Querebat quot miſſas in die poſſit preſbyter celebrare. Et reſpōdet q̄ vnā, q: chriſtus ſemel tm̄ ꝓ nobis paſſus eſt. Uel duas ex neceſſitate: ſz nō ꝓ pecunia vel adulatione. i. gratia fauoris humani vel laudis acquirende. (xviij. pars.)

d ¶ Q: chriſt⁹. ergo nō niſi ſemel debet celebrari: ſz q: quotidie peccam⁹, ideo quotidie ꝓ nobis euchariſtia immolatur myſtice. J. diſt. vij. vtrum. (Peccamus q̄tidie. Mat xxvi. Eph. v.d.)

e ¶ Et alteram. Ergo etiā in neceſſitate non tres, ex quo dixit alteram.

E T hoc attēdendum vt miſſe peculiares [a] q̄ per dies ſolēnes a ſacerdotib⁹ fiūt: nō ita in publico [b] fiāt vt ꝓpter eas popul⁹ a publicis miſſarū ſolēnib⁹ (q̄ hora tertia canonice fiūt) abſtrahaꝫ. Sz ſacerdotes [c] qui in circuitu vrbis aut in eadē vrbe ſunt, ⁊ popul⁹ in vnū ad miſſarū publicā celebrationem conueniant.

I tem Alexander papa.

¶ Quot miſſas in die ſacerdoti celebrare licet.

S Ufficit ſacerdoti vnam miſſam in die vna celebrare: q: chriſt⁹ [d] ſemel paſſus eſt, ⁊ totū mūdū redemit. Non modica res eſt vnā miſſam facere, ⁊ valde felix eſt q̇ vnā digne celebrare poteſt: q̇dā tñ ꝓ defunctis vnā faciūt, ⁊ alterā [e] de die, ſi neceſſe fuerit: q̇ vō ꝓ pecunijs aut adulationib⁹ ſecularium vna die preſumūt plures facere miſſas, nō eſtimo euadere damnationem.

I tem ex concil. Toleta. iiij.

¶ Ex ſaluatoꝛ ⁊ apl'oꝝ docemur exēplo hymnos cātare.

D E hymnis [f] canēdis et ſaluatoris ⁊ apl'oꝝ habemus exēplū. Nā et ipſe dñs hymnū dixiſſe perhibeꝫ, Mattheo euangeliſta teſtante: Et hymno [g] dicto exierūt in montem oliuarū. ⁊ Paul⁹ apoſtol⁹ ad Epheſios ſcribit, dicens: Impleamini ſpiritu ſancto loquētes vobiſipſis in pſalmis et hymnis ⁊ cāticis ſpūalib⁹. Et q: nōnulli hymni humano ſtudio in laudē dei atq̄ apl'oꝝ et martyrū triūphos cōpoſiti eſſe noſcunꝫ, ſicut hi q̄s beatiſſimi doctores Hylari⁹ atq̄ Ambroſi⁹ cōdiderūt: q̄s tñ q̇dā ſpecialiter reprobant, pro eo q̄ de ſcripturꝭ ſanctoꝝ canonū vel aplica traditione non exiſtūt: reſpuāt ergo et illū hymnū ab hominib⁹ cōpoſitū: quē quotidie publico priuatoq̄ officio in fine oīm pſalmoꝝ dicim⁹: Gloria ⁊ honor, patri ⁊ filio ⁊ ſpūi ſctō i ſcl'a ſcl'oꝝ amē. Nā ⁊ ille hymn⁹ [h] quē nato i carne chriſto angeli cecinerūt: Gloria in excelſis deo, ⁊ in terra pax. ⁊ reliqua q̄ ſequunꝫ ibi: eccl'iaſtici doctores cōpoſuerūt. ergo nec ipſi in eccleſijs canendi ſunt, q: in ſacrarū ſcripturarū libris nō inueniunꝫ. Cōponunꝫ [i] miſſe ſiue preces vel orationes, ſeu cōmēdationes, ſeu man⁹ impoſitiones: ex q̄b⁹ ſi nulla decātatur in eccl'ia, vacant oīa officia eccleſiaſtica. Admonet hoc fieri atq̄ hortatur Timotheum apoſtol⁹, dicens: Obſecro igiꝫ primū fieri obſecratiōes [k], orationes, poſtulationes [l], gratiarū actiones [m] ꝓ oīb⁹ hominib⁹, ꝓ regib⁹, ꝓ oīb⁹ q̇ in ſublimitate ſunt. Sicut ergo orationes [n] ita hymnos omnes in laudem dei compoſitos, nullus noſtrū vlterius improbet.

L eo nonus.

¶ In nouo teſtamēto hymni ab angelis decātati īueniunꝫ.

D E hymnis. ¶ Hec eſt. xviij. pars i q̄ ꝓbat q̄ hymni ſunt autētici, ⁊ debēt celebrari. Jo. de fan.

¶ Caſus. Quidā reprehēdebant hymnos ab Hilario ⁊ Ambroſio cōpoſitos, q: nō erāt in corpore canonum, nec erant de traditione apoſtoloꝝ. Sed ↄtra illos ꝓbaꝫ hic q̄ illi et alij ſunt in eccl'ia canēdi. ꝑmo exemplo dñi, ⁊ auctoritate apl'i. Secūdo, q: in fine oīm pſalmoꝝ cantatur hymn⁹ ab hoibus cōpoſit⁹. ſ. Gloria patri ⁊c. ⁊ illi hymno qui eſt ab angelis decantatus nato ſaluatore, quedā appoſita ſūt ab hoibus. Tertio, q: Paul⁹ precepit vt in eccleſia fiāt orationes ⁊ alia.

f ¶ De hymnis canēdis. De hymnis dicēdis in miſſa vel extra, tribus ca. oſtenditur. (Luce xij.b.)

¶ Caſus. In prima parte ꝓbat auctoritate dñi et dicto apoſtoli Pauli hymnos eſſe canēdos. Scdo reprehēdunꝫ quidā qui quoſdam hymnos nolebant recipere, quia nō ꝓceſſerūt de ſcripturꝭ ſacrorū canonū, vel apoſtolica traditione. Hymnus eſt laus dei cū cantico.

g ¶ Et hymno. i. benedictione data poſt cibū, q̄ hymn⁹ hic appellaꝫ, quē omnes clerici facere debēt: vt. ſ. diſt. xliiij. ca. vl. Edent pauperes ⁊ ſaturabuntur.

h ¶ Ille hymn⁹. ſupple reſpuaꝫ.

i ¶ Cōponūtur. a ſanctis.

k ¶ Obſecrationes. i. orationes que fiunt ante et iuxta conſecrationem, vel que fiunt adiurando: vt, Per natiuitatem tuam libera nos domine.

l ¶ Poſtulationes. i. preces: vt ibi, Ut pacē et cōcordiā nobis dones, te rogam⁹ audi nos. (Et ibi requiē eternā dōa eis dñe ⁊c.)

m ¶ Gratiarum actiones. Ut cum dicimus: Benedicamus domino.

n ¶ Sicut ergo orationes, q̄ fiunt in ipſa cōſecratione. (ſz Lau. q̄ ita dt J. diſ. ij. vtrum.)

ar. xxxj. q. j. quomodo. ex̄ de cele. miſ. cōſuluiſti. ergo adhuc remanet ieiun⁹ poſt ꝑmā, cū poſſit iterū cātare aliā: arg. vij. q. j. nihil. Quid ergo dices de vino vnde preſbyter abluit digitos? nō dꝫ ſumere illud ſi aliā vult cātare. ex̄ de celeb. miſ. ex parte. vbi euacuaꝫ opinio que dicit q̄ quicq̄d ſanguini chriſti cōmiſceꝫ, ſanguis eſt. ex̄ de cōſe. eccle. q̄d in dubijs. Sed ibi vtrūq̄ olim eiuſdem ſubſtātie et vſie, non ſic de vino mixto ſanguini. extra de celeb.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hi duo ſolūmodo. ¶ Caſus. Queſitū fuit a Leone quare iſti duo hymni. ſ. Gloria in excelſis, et Alleluia, non cantatur in ſeptuageſima? Et reſpondet quia tūc primi hominis lapſus legit in eccleſia, per cuiꝰ peccatum humanū genus eſt expulſum a conuentu angelice iubilatiōis. His autem. ix. hebdomadibꝰ taceatur ad ſignificādū ꝙ. ix. ordines angelorū ꝓpter caſum decimi ordinis ſunt prepediti a laude dei, et a felicitate turbati ad cuius decimi reformationē deus formauit hominē: ſʒ homo ſtatim cecidit, ſʒ poſtea chriſto reſurgente humanū genꝰ fuit reparatum, et tūc angelicus chorus eſt valde letatus. conficiunt, debent dicere gloria in excelſis deo: ea die inter miſſarum ſolēnia debent vti pallio ſibi ab apoſtolica ſede conceſſo.

Hi duo ſolū mō hymni ab angelis in nouo teſtamēto inueniunt decantati: All'a: Glia in excelſis deo. q̊s pariter in ſeptuageſima intermittimꝰ: q: pctō hoīs veteris a conuētu angelice iubilationis expulſi in huiꝰ miſere vite Babilonem ſuper flumina eiꝰ ſedemus et flemus dum recordamur illius ſyon, in q̄ deū decet hymnꝰ. Q̄ꝫ nouē hebdomadibus all'a intermittimus, nō incōgrue. ꝑ. ix. hebdomadas. ix. ordines angelorū accipimus: quorū[a] decimꝰ[b] ordo ꝑ ſupbiā corruēs angelicū numerū minuit: et a felicitate[c] pturbauit. qui cōdolentes ſue diminutioni, et parē[d] ruinā ſibi timētes, a perfecta laude creatoris fuere prepediti. quorꝫ recuperationi conſulēs oīpotens deꝰ creator primū hoīem de limo terre formauit: qui ſui gñis[e] multiplicatione damna celeſtis patrie reſarciret, atqꝫ angelorum gaudia ſuppleret: qua ſpe angelicꝰ chorus non modicum letatus eſt. Nec mirū ſi ex lapſu[f] ipſiꝰ hoīs fuerat pturbatꝰ[g]: vñ nouem ordinū cōcentꝰ in laudem dei creatoris ꝑmanſit imperfectus, donec in xp̄o reſurgente reſurrexit[h] prolapſus ille ꝓtoplaſtus. ibi augmēto ſui collegij, et ſpe meliori angelicꝰ exercitus gauiſus, in nouum all'a conſurrexit totus, et in eo perſtat deuotus: quem et nos pro modulo noſtro imitātes, a ſeptuageſima quādo lapſus ꝓtoplaſti in eccl'ia recitatur, alleluia. ix. hebdomadas intermittimꝰ. ſ. vſqꝫ in paſcha, vbi chriſtus reſurgens a mortuis triſtitiā noſtrā in gaudiū vertit, et alleluia nobis reddit.

Item Nico. papa Rodulpho archiepō Bituricen̄.

¶ In cena dñi Gloria in excelſis decanterur.

Porro Glia in excelſis deo: ab epiſcopis[i] in cena dñi inter miſſarum ſolēnia more noſtro dicenda eſt. Pallio ꝟo apoſtolico[k] eadem die[l] vti eſt illis licitū quibꝰ eſt ab apoſtolica ſede permiſſum.

Item Macarius papa.

¶ Cū baculo aut capite velato ad celebrādū miſſarū ſolēnia clericꝰ nō ingrediat.

Nullꝰ epiſcopꝰ[m] aut preſbyter ſeu diaconus ad miſſarū ſolēnia celebrāda preſumat[n] cū baculo[o] introire, aut velato[p] capite altario dei aſſiſtere, quoniā apoſtolꝰ ꝓhibet viros velato capite orare in eccleſia: et ſi temere preſumpſerint, cōmunione priuētur. Cū ꝟo ingreſſus fuerit epiſcopus aut preſbyter ad miſſarū ſolēnia celebrāda, niſi paſſio[q] aliqua interuenerit, nullo modo audeat data oratione recedere[r], vt ab aliquo preſbytero vl' epiſcopo miſſarū ſolēnia ſuppleant: ſʒ q̇ initium ponit, ſuppleat vſqꝫ in finē. Si qs[ſ] vero preſumpſerit preter qđ poſuimus agere, a ſacro corpore et ſanguine dñi noſtri Jeſu chriſti ſit ſuſpēſus. Itē ex decretis Sotheris pape. Palea.

Pſal. cxxxvj ꝑ. lxiiij Eſaie xiiij. c. Apo. xij. d.

† Sub. nec hr̄e poſſumus cū nō fuerint niſi nouem.

a ¶ Quorū. Nomē decimi ordinis nō habemus. †

b ¶ Decimus. nō ꝙ decimus cecidit, ſed tot qui ſufficiebant ad decimū ordinē perficiendū.

c ¶ A felicitate. ſignificauit ſtatū hominū perturbādū, cū poſſit et debeat timere caſum ſuū vidēs ruinā maiorum et firmiorꝫ. de pe. di. ij. c. ꝓncipiū.

d ¶ Et parē. de pe. di. ij. §. qđ autē. et ca. ꝓncipiū inqt. ver. oīs lapis.

‡ Dicit Iſi. i li. offi. Bonorꝫ angelorū nūerꝰ q̇ poſt ruinā angelorꝫ malorꝫ diminutꝰ eſt, ex nūero electorꝫ hoīm ſupplebitur q̇ nūerꝰ ſoli deo cognitꝰ eſt: vt bto. lib. xx. ca. Angelorū no. meu.

e ¶ Sui generis. q: hoīes loco ipſorum reſtituunt, de quibꝰ tot aſſumendi ſunt quod remāſerunt, iuxta illud in ſi. Deut. in cantico Moyſi: Statuit terminos populorꝫ iuxta numerū angelorꝫ dei. Sʒ hic videtur haberi ꝙ tot aſcendent ad gloriā, quot ceciderūt, et non plures. ‡

f ¶ Si ex lapſu. per inobediētiam: vt ſupra diſt. xxxiiij. quorundam.

g ¶ Perturbatus. more humano loquitur. Arg. xxiiij. queſtione. j. odi.

h ¶ Reſurrexit ꝓlapſus. de limbo inferni.

P ¶ Porro glia. ¶ Caſus Epi in cena dñi cū chriſma

i ¶ Ab epiſcopis. Quia chriſma conficiunt, non autem a preſbyteris.

k ¶ Apoſto'ico. i. a ſolo apoſtolico cōceſſo.

l ¶ Eadē die. inter miſſarꝫ ſolēnia: vt. ſ. di. c. palliū.

N ¶ Nullꝰ epiſcopꝰ. Hec eſt. xix. pars diſt. ſm Joā. de fan.

¶ Caſꝰ. Oſtēſum eſt ſupra quo ordine qua ve celebritate ſit miſſa cantanda. Nunc oſtendit qua deuotione ſit dicēda. Dicit ergo hic ꝙ nullꝰ epiſcopus preſbyter vel diaconꝰ ad celebrādā miſſam dʒ introire cū baculo ad altare, nec ibi ſtare capite velato: et qui miſſam incipit dʒ ꝑficere, niſi impediatur graui neceſſitate: et q̇ cōtra fecerit a Chriſti corpore ſuſpēdatur.

m ¶ Nullus epꝰ. qua deuotione ſit dicēda miſſa et audiēda oñdit. xij. c.

n ¶ Preſumat. mitrā tñ et baculū dʒ habere epꝰ cū predicat: arg. diſt. xlv. diſciplina. q: tūc alle gat cauſam dei apꝰ populū: vt di. c. diſciplina. †

o ¶ Cum baculo. arg. ꝙ nō dʒ ꝓmoueri in preſbyterū qui ſine baculo nō poteſt ſuſtētari in altari, vt diximus ſ. lv. diſtinc. ſi quis in infirmitate.

p ¶ Aut velato capite. ſ. xxxiij. q. v. mulier, et ca. hec imago.

q ¶ Paſſio. ſ. vij. queſt. j. illud. et ca. nihil.

r ¶ Recedere. Niſi in caſu cum videret puerum ſine baptiſmo morientem dum eſt etiam ad altare conſulo vt baptizet. arg. lxxxvj. diſt. paſce.

ſ ¶ Si quis. De hac materia notaui. vij. queſt. j. nihil. et c. illud.

Epiſcop⁹. ¶ Hec eſt. xx. pars diſt. in qua probat magiſter ꝙ ſolus ſacerdos non debet officia celebrare. Joan. de fan.
¶ Caſus. Epiſcopus in miſſa debet ſecū habere preſbyteros ex vtroq; latere, ⁊ diaconos, ⁊ ſubdiaconos, et miniſtros clericos ante et retro qui debeāt eum cuſtodire, et ſacrificio conſentire, ⁊ communicare peracta cōſecratione iubemus.

Ut illud diuini oraculi ſinguli precaueāt, quo ſcribit: Ue ſoli, quia cū ceciderit, non hȝ ſubleuantē ſe: ſummopere verēdū eſt nobis atq; cauendū ne horis atq; tēporibus quib⁹ deo pſallitur vel ſacrificatur, vnicuiq; diuinis ſingulariter officijs inſiſtēti perniciosa paſſio, vel quelibet corporis inualitudo occurrat, que aut corp⁹ ſubito ſubrui faciat, aut mentē alienatione vel terrore cōfundat. Pro huiuſmodi ergo caſib⁹ precauentes, neceſſariū duxim⁹ iſtituere vt vbi tēporis vel loci ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat quiſq; canens deo atq; ſacrificans poſt ſe vicini ſolaminis adiutorem: vt ſi aliquo caſu ille qui officia impletur⁹ accedit, turbat⁹ fuerit, vel ad terrā eliſus: a tergo ſemper habeat q̄ eius vicē exequatur intrepidus, ⁊ officium inceptum adimpleat.

Item Anaclet⁹ Jeſu Chriſti ſeruus oībus epiſcopis.

¶ Quot teſtes ep̄s ſacrificās ſecum habere debeat.

Epiſcop⁹ deo ſacrificās teſtes ſecū habeat: in ſolennioribus q̄ppe dieb⁹, aut. vij. aut. v. aut. iij. diacones, q̄ oculi[a] eius dicuntur: et ſubdiaconos atq; reliquos miniſtros ſecū habeat: qui ſacris induti veſtimētis in fronte et a tergo et pb̄ri regione dextra, leuaq; contrito corde, et humiliato ſpiritu, ac prono ſtent vultu, cuſtodiētes eum a maleuolis hominib⁹, ⁊ ꝯſenſum prebētes ſacrificio: peracta autē ꝯſecratione oēs[b] cōmunicēt q̄ noluerint eccl'iaſticis carere liminib⁹.

Item Lucius papa omnibus epiſcopis.

¶ Epi ſine religionis teſtibus dn̄i ſacramēta nō ꝯficiāt.

Iubem⁹ ap̄lica authoritate vt ſemper teſtes vobiſcū ſacerdotes ⁊ leuitas habeatis: ⁊ licet conſciētia[c] ꝓpria ſufficere poſſit: tamē ꝓpter maleuolos[d] (iuxta apoſtolū) teſtimoniū nos oportet habere bonū ab his q̄ foris ſunt. Igitur duo pb̄ri ⁊ tres diaconi in omī loco epiſcopū nō deſerāt ꝓpter teſtimoniū eccleſiaſticū.

Item Sother papa.

¶ Niſi duob⁹ preſentib⁹ pb̄r miſſaȝ celebrare nō preſumat.

Hoc quoq; ſtatutum eſt vt nullus pb̄rorū miſſarum ſolennia celebrare preſumat, niſi duobus[e] preſentibus ſibiq; reſpondētib⁹, ⁊ ipſe tertius[f] habeatur: q2 cum pluraliter ab eo dicit Dn̄s vobiſcū[g]: ⁊ illud in ſecretis: Orate ꝓ me: aptiſſime conuenit vt ipſi⁹ reſpondeatur ſalutationi.

Itē ex canone apoſtolorū.

¶ Cōmunione priuent q̄ vſq; ad finem miſſarum ſolēnia nō audierint.

Omnes fideles q̄ conueniūt in ſolēnitatibus ſacris ad eccleſiam, ⁊ ſcripturas apoſtolorū ⁊ euāgeliū audiāt, Qui autē nō pſeuerāt[h] in oratiōe vſq; dū miſſa peragat, nec

a ¶ Qui oculi. ſ. diſt. xcij. diaconi.
b ¶ Omnes. quotidie. Uel oēs generaliter ter in anno: vt. j. e. diſt. ij. peracta. ⁊ ca. omnis homo ⁊c.
Iubem⁹. ¶ Caſus. Probat hic authoritate apoſtoli ꝙ cōſcius ad innocētiā ſola conſciētia ſufficiat: tamen propter maleuolos dȝ ep̄s ſecū habere pſbyteros, teſtes ⁊ diaconos in omni loco.
c ¶ Conſcientia. Arg. ꝙ nō ſemper conſcientia ſufficit, ſed fama eſt neceſſaria: arg. xij. q. ij. quatuor. et. xij. q. j. noli. qđ verum eſt cum qs habitat tātum cū bonis, vel etiā cū malis q̄ parati ſunt imitari.
d ¶ Maleuolos. ſ. xj. q. iij. ſenti. contra. ſed illud cū mali parati ſunt reprehendere, non imitari. †xliij. diſtinc.
Hoc q̄q; ſtatutū. ¶ Caſ⁹. Preſbyter non debet cātare miſſam niſi ſint duo ibi preſentes. Nā cū preſbyter dicat Dominus vobiſcū: ⁊ orate pro me, apparet ꝙ plures debēt miſſe intereſſe.
e ¶ Niſi duobus. Pluralis enim locutio, duorum numero eſt contenta: vt. iiij. queſtio. iij. §. item in criminali. ver. vbi numerus. Nunquid neceſſarium eſt vt ſint duo clerici: aut nunquid duo laici, vel vnus clericus: alter laicus, aut alter maſculus, et alter femina ſufficerent? Satis videtur ꝙ debent eſſe duo clerici. Arg. contra, quia et populus reſpondet amen: vt. ſ. xxxviij. diſt. ſedulo. Sȝ hoc reſpicit cōſuetudinē alicui⁹ loci.
f ¶ Ipſe tertius. Adeo inherent quidā †verbis iſtius ca. ꝙ dicunt ꝙ ipſe non celebraret, niſi duos haberet. Alij ‡dicunt vnum ſufficere: argu. extra de fi. preſbyte. propoſuit, vij. queſtione. j. illud. ⁊ extra de vita ⁊ honeſt. clerico. vt quiſq;. immo et incluſus miſſam ſolus cantare poteſt: hoc intellige vbi cleri copia non ſuffragat, alias ſecus: vt extra de verbo. ſignifica. queſiuit. et eccleſie loquitur preſbyter in plurali.
g ¶ Domin⁹ vobiſcum. Hoc dominus vobiſcū, ſumptum eſt ex vete. teſta. ſic enim legitur. Booz ſalutaſſe meſſores ſuos. Illud autē. Et cū ſpiritu tuo. ſumptū eſt ex epiſtola Pauli ad Timotheum. Epiſcopus etiam cum primo ſalutat populum non dicit Dominus vobiſcū, ſed pax vobis: quia hec fuit prima vox Chriſti ad diſcipulos poſt reſurrectionem: ergo vt ſe oſtendat vicarium Chriſti, ideo ſic dicit: poſt vero dicit Domin⁹ vobiſcū: vt ſic oſtēdatur eſſe de numero aliorum ſacerdotum. Hic ergo habes Domin⁹ vobiſcum. alibi amē. xxxviij. diſ. ſedulo. alibi: De⁹ i adiutoriū. vij. q. j. §. cum ergo. alibi Kyrie eleyſon. Pater noſter. xj. q. iij. cū aliquis. habes et alibi, Nunc dimittis ⁊c. Luce. ij. Item alibi, Benedicamus ⁊c. Danielis. iij.
Omnes. ¶ Hec eſt. xxj. pars diſt. in qua probat ꝙ totam miſſam populus audire debet. Qui autem ex contemptu recuſauerit, excommunicabitur. Et hoc probat per. v. canones. Jo. de fan.
h ¶ Non perſeuerant. Ex conſuetudine vel ſuperſtitioſe. Et eſt ſi. nam inuanum currit qui non perſeuerat vſq; in finem curſus: vt de pe. diſt. iij. incaſſum. ⁊ eſt ſi. ſ. xj. q. iij. certum.

†Ut h. ‡vt h. et fa. Miſſa a ſolo cantari poteſt. Eccl. iij. c. Dn̄s vobiſcum vnde ſumitur. j. timo. iij. b. Cōſciētia ſola nō ſufficit. xx. ps. Pax vobis, vt p̄mo ab ep̄o. Nota ꝙ ſeptē vicibus pp̄ls ſalutat in miſſa q̄tenus exclusis ſeptem vitijs capitalib⁹ ſuſcipiat gratiā ſepti formē, ſm Jn. xxj. ps

a ¶ Percipiunt. tempore deputato.
b Sacerdote. ¶ Qui egreſſus. quaſi min⁹ literatū contēnens: vt. ṡ. xxxviij. diſt. ſedulo.
c Miſſas. ¶ Precipim⁹. Hoc dico p̄ceptū eſſe. vnde contra preceptū faciūt q̄ diebus dñicis non audiunt miſſam, niſi aliq̄ neceſſitas cogat, ſicut ⁊ corpus chriſti accipit ter in anno. ṡ. diſt. ij. et ſi nō frequentius.

Miſſa i die dñico eſt de p̄cepto.

d ¶ Cum ad celebrādas. ¶ Benedictionez. ṡ. xxvj. q. vj. miniſtrare. ṡ. Sol. ibi ſolēnis benedictio q̄ ante miſſe ꝯſummationē a ſolis pōtificib⁹ celebrat, inhibet pbr̄is: hic autē poſt ꝯſecrationē cuilibet ſacerdoti populū benedicere permittit. ſꝫ ⁊ preſente epo nec benedicere volēte ſacerdos benedicet ſi celebrauit miſſaz: vt no. xcv. di. ecce.

† Cōſū d int. i. grauiter corripiant.

Epiſcopus. ¶ Hec ē. xxij. pars di. ſm Jo.
e ¶ Prohibeat. ṡ. xxj. diſ. cleros. in ſi. ṡ. j. diſt. iiij. eos. ṡ. xj. q̄ōe. iij. excōicatos. ‡ Sꝫ dic vt ſolui. ṡ. xxxv. q. iij. de inceſtis. nā hic de heretico nō preciſo loquit: ibi de eo q̄ ſequit hereſim iaz damnatā. Hu. dicit hoc abrogatū ‡ eſſe: vel loquit de illis de quoꝝ correctione eſt ſpes aliqua: vt. ṡ. di. iiij. in dei. aliō eſt ſi venirēt cauſa ſubſannādi vel deridēdi.

‡ Itē ṡ xxxiiij. q. iij. clericꝰ. xxv di. perlecti. i p̄n. j. q. j. nō liceat.
‡ Ad hoc. ṡ. j. q. j. nō liceat clericꝭ. vbi de hoc. Idē no. xxv. di. c. j. Ar.

Apoſtolica. ¶ Hec eſt. xxiij. pars di. ſm Jo. de fan.
f ¶ Adorēt. i. venerentur.
Omnis chriſtian⁹. ¶ Hec eſt. xxiiij. pars diſt. ſm Jo. de fan.
¶ Caſ⁹. Probatur in hoc ca. authoritate moyſi ⁊ ſctōꝝ patrū cōſuetudine q̄ chriſtiani debēt

xxiij. pars.

aliq̄d offerre in miſſa. Primo em̄ debem⁹ ad chriſtū ꝯfugere, ſed q̄dā prepoſtere prius querunt conſiliū humanum, ⁊ poſtea diuinum.
g ¶ Uacu⁹. Bonis opib⁹, vel ad literā. ⁊ eſt ꝯſiliū in diebus priuatis. ſ. ſed in dieb⁹ feſtiuis preceptū: et ita videt q̄ oblatiōes ſint ex debito exigende, et ad eas dandas parochiani ſunt cogēdi. arg. xvj. q. j. ſtatuimus. Arg. contra. xij. q. j. duo. Sed credo q̄ ſi ſacerdos pauper eſt, poteſt eis diuina officia ſubtrahere niſi dent † ei oblationes: vt ex de ſimo. cū ſit. xij. q. ij. charitatem.
Additio. Bene dicit Credo. ſm Laurē. cui⁹ fuit iſta gl. ⁊ idē ſentit hic. H. q̄ dicit q̄ nō credit q̄ oblationes q̄ volūtarie vel ex deuotione fiunt in feſtiuis dieb⁹ ſint debite, vel poſſint de iure peti. et idem ſentit frater Ray. Archidia.
h ¶ In collectis. quas faciebāt ſancti patres pro recipiendis pauperibus.
i ¶ Et ꝯfugiēdū. Orādo, nō tētādo, ⁊ ita non eſt cōtra. xxij. queſt. ij. queritur.

Quādo autē. ¶ Hec ē. xxv. pars diſt. ſm Joā. de fan.

xxv. pars.

¶ Caſus. Dicitur hic q̄ in oratione debet homo cogitare de deo tātum: vnde cum preſbyter dicit: Surſum corda: populus reſpondet, Habem⁹ ad dominū. et hoc fit ad notandum q̄ tunc tantum de deo debemus cogitare, et de his que ſpectant ad ſalutem, vt diabol⁹ excludatur.
k ¶ Cogitet. Nā hoc genus mendacij eſſet. xxij. q. v. cauete.

xxvij. pars.

ſanctā cōmunionē percipiūt[a], velut inq̄etudines ecckie cōmouētes ꝯuenit cōione priuari.

Item ex concilio Cartha.

¶ De eodem.

Sacerdote v̄bū in ecckia faciēte q̄ egreſſ⁹[b] de auditorio fuerit, excōicet.

Itē ex concilio Agatheñ.

¶ Die dñico miſſas ex integro ſeculares audire debēt.

Miſſas die dñico ſecularibus totas audire ſpeciali ordine precipimus[c], ita vt ante benedictionem ſacerdotꝭ egredi popul⁹ non preſumat: qď ſi fecerint, ab epiſcopo publice † confundantur.

Item ex conci. Aurelian̄.

¶ Popul⁹ non ante diſcedat q̄ꝫ miſſa ex integro celebret.

Cum ad celebrādas miſſas in dei noīe cōuenit: popul⁹ nō ante diſcedat, q̄ꝫ miſſe ſolēnitas cōpleat: ⁊ vbi ep̄s non fuerit, benedictionē[d] a ſacerdote accipiat.

Item ex conci. Cartha. iiij.

¶ Excōicet q̄ p̄termiſſo ecckie cōuētu ad ſpectacula vadit.

Qui die ſolēni pretermiſſo ecckie cōuētu ad ſpectacula vadit, excōmunicet.

Item ex conci. Cartha. iiij.

¶ Uſq꞉ ad miſſam cathecuminoꝝ nullus eccleſiam ingredi prohibeatur.

Epiſcopus nullū prohibeat[e] ingredi in eccleſiā et audire verbū dei, ſiue gentilē, ſiue iudeū, ſiue hereticum, vſq꞉ ad miſſaz cathecuminoꝝ.

Item Anaſtaſius epiſcopus omnibus epiſcopis.

¶ Euāgelia non ſedendo, ſed ſtando audire debem⁹.

Apoſtolica authoritate mādamus dum ſancta euangelia in eccleſia legunt, vt ſacerdotes et ceteri omnes nō ſedētes, ſꝫ venerabilr̄ curui et in conſpectu euangelij ſtantes dñica verba intēte audiāt et fideliter adorent[f].

Item Grego. vij.

¶ Ad miſſarū ſolēnia ſemper aliquid eſt offerendum.

Omnis chriſtian⁹ p̄curet ad miſſarū ſolennia aliquid deo offerre, et ducere ad memoriā qď de⁹ per Moyſen dixit, Nō apparebis i ꝯſpectu meo vacu⁹[g]. In collectis[h] ſanctoꝝ patrū liquido apparet q̄ oēs chriſtiani offerre aliq̄d ex vſu ſanctoꝝ patrum debēt: ad ipſum em̄ pri⁹ eſt cōfugiēdum[i] qui noſtre curare poſſit anime paſſiones: verū homines prepoſtero ordine ante ſibi opem ab hominib⁹ accerſiunt: vbi autem humana ſubſidia defecerint, tūc opinant diuini poſtulandā fauoris gratiā.

Itē Cypria. papa reſpondit.

¶ Quare ſurſum corda in prefatione dicitur.

Quando autē ſtamus ad orationem fratres dilectiſſimi, inuigilare et incūbere ad preces toto corde debem⁹: cogitatio carnalis hoīs ⁊ ſecularꝭ abſcedat, nec q̄cq̄ꝫ tūc animus aliud q̄ꝫ id ſolum cogitet[k] qď precat: ideo ⁊ ſacerdos ante orationē prefatione p̄miſſa parat fratrū mentes dicendo: Surſuꝫ corda: vt dū reſpōdet plebs habem⁹ ad dñm, admoneat nihil ſe aliud q̄ꝫ dñm cogitare debere. Claudatur cōtra aduerſarium pectus, ⁊ ſoli deo pateat, nec ad ſe hoſtē dei tempore orationis venire patiat.

Gelaſius Romane eccleſie et apoſtolice ſedis ep̄s vniuer=

Inuenimus. Hec eſt.xxvj.pars diſtinctionis ſm h. Caſus iſtius cap. in quo dicitur ꝙ nouem ſunt prefationes, decima tamen poſtea addita eſt: vt.lxx.diſtin. ſanctorum. Catalogo, id eſt ordine eccleſiaſtico, vel numero, vel computatione.

De nominibus. ¶ Caſus. Decentius eṗs querebat a papa vtrum in ſecreta miſſe illorum nomina debeant recitari a preſbytero pro quib⁹ vult ſacrificia offerre. Reſpondet papa ſuperfluum eſſe vt eius nomen recitetur pro quo hoſtia nondum eſt oblata.

a ¶ Inuenimus. quot ſunt canonice p̄fationes oſten dit.

b ¶ Nouem. Addita eſt et decima: vt diſt.lxx. ſanctorum canonum, ſcʒ equū ⁊ ſalutare.

c ¶ Unam. Et te quidē omni tp̄e.

d ¶ Aliam aſcenſionis. qui poſt reſurrectionē ſuam.

e ¶ Tertiā. Qui aſcendens ſup om nes celos.

f ¶ Quartā. Qui per incarnati verbi myſterium.

g ¶ Quintā. Qui cū vnigenit⁹ tuus.

h ¶ Sextam. Et te ſuppliciter exorare.

i ¶ Septimam. Quia cum vnigenito filio tuo et ſpiritu ſancto.

k ¶ Octauā. Qui ſalutē humani generis.

l ¶ Nonam. Qui corꝑali ieiunio vitia comprimis.

Viſum p̄terea. ¶ Hec eſt xxvij. pars diſtinc. ſm Jo. de fan.

¶ Caſus. Probatur in hoc cap. auctoritate Aug. ꝙ pro defunctis nominibus tacitis in miſſa et alijs precibus debet orari omni die, ſicut et pro viuentibus oratur quotidie: vt pro eis oret mater eccleſia quibus deſunt preces parentum.

...ſis Germaniarum atq; Galliarum epiſcopis.

¶ Que prefationes in miſſis ſunt cantande.

Inuenim⁹ᵃ has.ix.ᵇ prefationes i ſacro catalogo tantūmodo recipiendas.i. vnāᶜ in albis paſchalib⁹: aliāʒ die aſcēſionisᵈ dn̄i: tertiāᵉ die pentecoſtes: quartāᶠ, de natali dn̄i: quintāᵍ de apparitione dn̄i: ſextāʰ de apl'is: ſeptimāⁱ d ſctā trinitate: octauāᵏ d cruce: nonāˡ de ieiunio in quadrageſima tantūmodo dicēdam. Item ex cōci. Cabiloñ.

¶ In oībus miſſaꝝ ſolēnib⁹ pro defunctis oratio fiat.

Viſum p̄tereaᵐ nobis eſt vt in oībus miſſaꝝ ſolēnib⁹ ꝑ ſpiritib⁹ defunctorū loco cōpetētiⁿ i eccleſia ad dn̄m deprecet̄. ſicut enim nulla dies excipit̄ᵒ qua nō pro viuētibus ⁊ ꝑ q̄buſlibet neceſſitatib⁹ dn̄m deprecet̄: ita nimirū nulla dies excipi dʒ quin ꝑ aīab⁹ fideliū p̄ces dn̄o in miſſaꝝ ſolēnib⁹ fundant̄. Antiq̄tus igit̄ hunc morē ſctā tenet̄ eccleſia, vt in miſſarū ſolēnib⁹ ⁊ alijs p̄cib⁹ dn̄o ſpūs q̄eſcentiū cōmendent̄: dicente beato Augu. Nō ſunt p̄termittēde ſuplicationes ꝑ ſpiritib⁹ mortuoꝝ: quas faciēdas ꝑ oībus in xp̄iana et catholica ſocietate laudam⁹. Defūctoꝝᵖ etiā tacitis nominib⁹ᑫ eorū quos ſub generaliʳ cōmemoratione ſuſcepit ecc'iaˢ: vt quibus ad iſta deſunt parētes et filij, aut quicūq; cognati vel amici: ab vna eis exhibeat̄ pia mr̄e communiᵗ. Itē Innoc. eṗs vrbis Rōane Decētio Eugubino.

¶ Ante p̄ces nō ſunt a ſacerdote nomina recitanda.

De noībus recitandisᵛ anteq̄ˣ ſacerdos preces faciat, atq; eorū oblatiōes quoꝝ noīa recitāda ſunt oratione ſua cōmendet: q̄s ſuperfluū ſit, ipſe per tuā prudentiā recognoſcis: vt cuius hoſtiaʒ necdū deo offeras, ei⁹ ante nomen inſinuesʸ: q̄uisᶻ illi incognitū nihil ſit. Itē alex. vrbis Rōane eṗs oīb⁹ orthodoxis.

¶ Panis ⁊ vinum ⁊ aqua in ſacramentis ſunt offerenda.

¶ Diſtin.ij.

In ſacroꝝ...

v ¶ De nominibus recitādis. populo cōnumerare poſſum⁹: ergo eoꝝ nomina recitando, ſʒ in miſſa vel oratione aliqua miſſe vel in ſecreta ſpecialiter noīa eoꝝ exprimere non debemus. Noīa aliquorū non ſunt in miſſa exprimēda.

x ¶ Anteq̄. Nec ante nec poſt.

y ¶ Inſinues. q̄ſi nō ante ſed poſt dʒ inſinuari deo.

z ¶ Quāuis. Nō ergo recitant̄ ideo ꝙ deus addiſcat: ſed vt ſupplicantium deuotior reddatur affectus: argu.xiij.q.ij. cū gratia.⁊.c. nō eſtimemus. h. nominari ergo poſſunt.

In ſacramentorum. ¶ Hec q. diuiditur in.xxviij. partes: in quarum prima ꝓbat ꝑ vij.c. ꝙ ex pane tritici et vino vitis cū aqua cōficitur corpus ⁊ ſanguis xp̄i. Secūda ibi, Nihil. Tertia ibi, Pacē. Quarta ibi, Relatum. Quinta ibi, Quotidie. Sexta ibi, Triforme. Septima ibi, Tribus gradib⁹. Octaua ibi, Qui ſcelerate. Nona ibi, Si per negligentiam. Decima ibi, Peruenit. Undecima ibi, Sacerdotū. Duodecima ibi, Inſtitutio. Decimatertia ibi, Sacrificiū. Decimaquarta ibi, Quia corp⁹. Decimaquīta ibi, In q̄b⁹. Xvj.ibi, Ego berengarius. Xvij.ibi, Semel chriſtus. Xviij.ibi, Liq̄do. Xix.ibi, Panis. Xx.ibi, Panem de altari. Xxj.ibi, Re vera. Xxij. ibi, Iteratur. Xxiij.ibi, In xp̄o. Xxiiij.ibi, In calice. Xxv. ibi, Sicut. Xxvj.ibi, Preſbyt̄. Xxvij.ibi, Qui bn̄. Xxviij. ibi, Pro dilectione. Jo. de fan.

¶ Caſus. In altaris ſacrificio debent apponi tantum panis ⁊ vinum aqua mixtum: ⁊ hoc ideo, quia de latere chriſti fluxerant ſanguis et aqua in poſſeſſione ſua. vt.xxvij. diſ. ꝭ. verc. ad h⁹

a ¶ In ſacramentoꝝ. Hic intitulatur.ij. di. in qua agitur de ſacramento euchariſtie. Et licet baptiſmus ſit ianua oim ſacramentoꝝ ⁊ neceſſarior. xxij. di. ꝭ. ver. hoc preſbyt̄. extra d bap. tn̄ digni⁹ eſt: ⁊ ideo tractat pri⁹ de eo, ⁊ ꝑpter ſeriē opis nō apertius cōtinuandā. cū em̄ tractauit in precedenti diſt. veniēs. de celebratiōe miſſe: et tota vis miſſe ꝯſtet in cōſecratiōe Archi.

m ¶ Viſum p̄terea. No. in oi miſſa memoriā ⁊ orōnem eſſe faciendā ꝑ defunctis. iſtud oñdit duob⁹ capitulis. Oro ꝑ defunctis fiat in omni miſſa.

n ¶ Loco competenti. i. in ſecreta miſſe.

o ¶ Excipitur. Excipitur ſexta feria ante paſcha: i qua ſm ordinem Romanum non conficitur: ſed oblatio precedentis diei cum vino ſumitur: ⁊ excipitur etiam ſabbatum ſequens: quia potius refertur ad dominicā ſequentem. j. diſt. iij. ſabbato.

p ¶ Defunctorum. i. pro ſpiritibus defunctorum.

q ¶ Etiam tacitis nominibus. in ſecreta.

r ¶ Sub generali. fit ꝑ oīb⁹ ſimul, ⁊ ꝓdeſt cuilibet ac ſi ſpecialiter ꝑ eo fieret. de cōſe. di. v. nō mediocriter.

ſ ¶ Eccleſia. Supple non ſunt pretermittende ſupplicationes.

t. ¶ Pia matre communi, i. eccleſia.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN